

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Філологічний факультет
Кафедра журналістики

Шаповалова Г. В.
Шебештян Я. М.

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ
ТЕКСТОЗНАВСТВА



УДК 070.41
ББК 81.05
Ш 23

Шаповалова Г. В., Шебештян Я. М.

Теоретико-практичні питання текстознавства. – Ужгород: Гражда, 2016. – 100 с.

Запропоноване видання містить лаконічний виклад основних питань теорії тексту, окреслення дискусійних проблем і деякі пропозиції щодо їх розв'язання; визначено коло стрижневих термінів, дефініцій, серед яких є й доопрацьовані, й цілком оригінальні авторські; також подано перелік тем до вивчення студентами курсу текстознавства, різноманітні схеми аналізу тексту для поглибленого осмислення сучасної медіатворчості.

Доцільно використовувати у вищій школі для вивчення багатьох проблем теорії тексту.

Рецензенти:

к. філол. н., проф. Ю. М. Бідзіля
(ДВНЗ «Ужгородський національний університет»);
к. філол. н., доц. Г. В. Шумицька
(ДВНЗ «Ужгородський національний університет»).

*Рекомендовано до друку
навчально-методичною комісією вченої ради філологічного
факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол № 10 від 30 червня 2016 р.).*

© Шаповалова Г. В., Шебештян Я. М., 2016
© Видавництво «Гражда», 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА _____	4
КОРОТКО ПРО ТЕКСТОЗНАВСТВО ТА МІСЦЕ У НЬОМУ МЕДІАТЕКСТУ _____	5
Проблема окреслення тексту як стрижневого поняття текстознавства _____	5
Ознаки медіатексту _____	8
Одиниці тексту _____	17
Стильова визначеність медіатексту _____	21
Жанрова диференціація медіатекстів _____	23
Інші важливі поняття текстознавства _____	27
ТЕРМІНОАПАРАТ _____	35
ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ _____	52
Тема 1. Текстознавство як розділ лінгвістики _____	52
Тема 2. Функції тексту _____	53
Тема 3. Ознаки тексту _____	54
Тема 4. Комунікативні культуромовні ознаки як обов'язкові в журналістському тексті _____	55
Тема 5. Поняття про одиниці тексту; некомунікативні одиниці _____	56
Тема 6. Комунікативні одиниці тексту _____	57
Тема 7. Структура медіатексту _____	58
Тема 8. Інформаційне наповнення та емоційна забарвленість медіатексту у зв'язку з його структурою _____	59
Тема 9. Види текстів за формою втілення і способом викладу _____	60
Тема 10. Стильова диференціація текстів _____	61
Тема 11. Своєрідність публіцистичного тексту _____	62
Тема 12. Жанрова диференціація медіатексту _____	63
Тема 13. Базові й дотичні поняття текстознавства _____	64
Тема 14. Різновиди медіатексту крізь призму особливостей його функціонування _____	65
Тема 15. Інтертекстуальність як поняття теорії медіатексту _____	66
Тема 16. Лінгвістичний аналіз тексту _____	67
Тема 17. Сучасний стан теорії тексту _____	68
ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ _____	69
СХЕМИ АНАЛІЗУ _____	74
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ _____	88
ЛІТЕРАТУРА _____	91

ПЕРЕДМОВА

Текстознавство – це навчальний курс, який узагальнює та поглиблює знання студентів (зокрема тих, що здобувають фах журналіста) з комплексу дисциплін «Сучасна українська мова в засобах масової інформації», а також вузькоспеціальних – «Літературного редагування», «Основ журналістики», «Теорії і практики журналістської творчості», «Історії журналістики» тощо. Як наукова галузь текстознавство синтезує різногалузеву інформацію та відповідно ґрунтується перш за все на знанні різних рівнів мови – від фонетичного до граматичного.

У поданих теоретико-практичних матеріалах враховано міждисциплінарний характер як науки про текст, так і навчального курсу з усіма його базовими змістовими компонентами. Так, до опрацювання запропоновано теми, що стосуються функцій, ознак, одиниць, структури, інформаційного наповнення та емоційного забарвлення медіатексту, різновидів текстів за формою втілення і способом їх викладу, стильової та жанрової диференціації текстів, різновидів медіатексту, пов'язаних з особливостями його функціонування, тощо. Полегшать вивчення основних питань короткий огляд сучасної теорії тексту, запропонований терміноапарат (включає стрижневі дефініції), творчі завдання та різноманітні схеми аналізу медіатексту (як-от: тематичного, фактологічного, комунікативного, стилістичного, комплексного тощо), а також докладний список рекомендованої літератури, який охоплює найнеобхідніші, у тому числі й новітні, наукові джерела.

Таким чином, запропоновані теоретико-практичні розробки спрямовані на комплексне ґрунтовне, багатоаспектне вивчення медіатексту як основного предмета журналістської діяльності. Знання з текстознавства, безперечно, входять у професійну компетенцію журналіста. Тому опанування основних засад цієї дисципліни сприятиме свідомому використанню всіх лінгвально-паралінгвальних засобів текстотворення, а отже, забезпечить і ефективність професійної діяльності.

КОРОТКО ПРО ТЕКСТОЗНАВСТВО ТА МІСЦЕ У НЬОМУ МЕДІАТЕКСТУ

Проблема окреслення тексту як стрижневого поняття текстознавства

Теорія тексту як відносно нова філологічна галузь загалом сформувалася в другій половині ХХ ст. на ґрунті загального мовознавства, граматики, текстології, стилістики, риторики, прагматики, семіотики, герменевтики тощо. Залишаючись міждисциплінарною, вона отримала вже окремий онтологічний статус, чітко визначений предмет – вербальний текст. Як більш-менш цілісне вчення про текст постало в західноєвропейській та північноамериканській лінгвістиці завдяки працям таких учених, як Е. Бенвеніст, Т. А. ван Дейк, В. Дресслер, К. Пайк, Ч. Фриз, З. Харрис та багатьох інших. В українському мовознавстві теорію тексту опрацьовували лінгвісти різних галузей, передусім синтаксиста, але тільки в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. її почали кваліфікувати як самостійний науковий напрям. Значний доробок у цьому зв'язку тут належить, зокрема, Д. Х. Бараннику, І. І. Ковалику, І. М. Кочан, А. І. Мамалізі, А. І. Мацько, М. Я. Плющ, К. С. Серажим, М. Д. Феллеру та деяким іншим ученим.

Оскільки теорія тексту все ще формується, не набула стрункості й задовільного окреслення, основні поняття потребують переконливішого з'ясування, глибшого осмислення, доопрацювання дефініцій та оптимальних терміноокреслень. З огляду на те, що всяка теорія спирається на поняттєвий апарат, який визначає її цілісність і довершеність та може бути як вдалим, так і невдалим інструментом пізнання, важливими завданнями залишаються визначення кола стрижневих понять вчення про текст, їхня інтерпретація та розмежування. Сказане має значення не тільки для наукової галузі, а й для відповідної навчальної дисципліни.

Вивчення різних питань теорії тексту (у т.ч. дискусійних) здійснюється на основі гносеологічних принципів за допомогою перш за все *загальнологічних методів та засобів дослідження* (аналітико-синтетичного, елементарно-теоретичного, індуктивно-дедуктивного тощо), а також із застосуванням *методів теоретичних досліджень* (аксіоматичного, гіпотетико-дедуктивного, історичного та ін.). Як доводять сучасні тексто-

знавчі розвідки, результативними є й *різні види аналізу*: лексико-фразеологічний, синтаксичний, стилістичний, контент-аналіз, дискурс-аналіз та інші.

Безперечно, ключовим явищем і поняттям у теорії тексту є сам **текст**. З-поміж найбільш вивчених і добре окреслених лінгвістичних понять (*фонема, лексема, морфема* тощо) *текст* – найменш опрацьоване. Дискусійними та недостатньо обґрунтованими залишаються, зокрема, питання кваліфікації тексту як одиниці мови і мовлення, виокремлення його обов'язкових і необов'язкових (другорядних) ознак, розрізнення таких явищ, як **журналістський текст** і **медіатекст**. А оскільки текст є складним багаторівневим утворенням, конче потребує з'ясування його *компоненти та елементи*.

Складність визначення *тексту / медіатексту*, а отже, і наявність багатьох дефініцій зумовлена, на наш погляд, складністю самої його природи. З одного боку, він становить структурно-сміслову єдність, котра має свої специфічні ознаки, з іншого – це одна з ланок спілкування / комунікації. Текст – акт спілкування, зумовлений особливостями адресанта (індивідуума як мовця – носія певних знань, комунікативних навичок), комунікативною метою, інтенціями, завданнями, специфікою умов актуалізації тощо. Узагальнено текст розглядають як мовну одиницю з набором відповідних диференційних рис та конкретно – як мовленнєві вияви, окремі факти мисленнєво-мовленнєвої діяльності людини, тобто як «твори мовлення, що постають за системою певної мови, відображають ту або іншу ланку дійсності і створені у відповідності з різними комунікативними завданнями» [14, с. 6]. З огляду на це терміно-апарат лінгвістики тексту має не тільки ґрунтуватися суто на мовознавчих категоріях («позиціях чистої лінгвістики» [14, с. 6]), а й враховувати синтетичність його як центрального явища, зумовленість мовною та позамовною реальністю.

Різні підходи щодо розуміння поняття *текст* ілюструють і вже узвичаєні його тлумачення, зафіксовані в довідково-енциклопедичних джерелах. Порівняємо найбільш відомі з них.

Так, у «Словнику лінгвістичних термінів» Д. І. Ганича, І. С. Олійника *текст* (< лат. *textum* – тканина, зв'язок, побудова) окреслюється як «повідомлення, яке складається з кількох (чи багатьох) речень, характеризується змістовою й структурною завершеністю і певним відношенням автора до змісту висловлення. Таким чином, текст становить сукупність ре-

чень, що пов'язані і змістом (у кожному наступному реченні використана попередня інформація), і лексико-граматичними засобами (узгодження форм часу і способу дієслів, використання займенників, споріднених чи синонімічних слів тощо). Зв'язки між реченнями в тексті можуть бути контактні й дистантні» [4, с. 303].

Автори «Словника іншомовних слів» за ред. Л. О. Пустовіт пропонують тлумачити *текст* як «авторський твір або документ, відтворені на письмі чи друком; послідовність знаків, що утворює єдине ціле і становить предмет дослідження для лінгвістики тексту» [22, с. 881].

Точнішим та, як здається, найбільш оптимальним із наявних тлумачень є з'ясування сутності тексту через застосування дещо інших ключових понять, зафіксоване в енциклопедії «Українська мова», де текст розглядають як «писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у ближчій перспективі смисловими і формально-граматичними зв'язками, а в загальнокомпозиційному, дистантному плані — спільною тематичною і сюжетною заданістю» [24, с. 679]. У тексті можна вичленувати словесні масиви (цілісності, надфразні єдності) – лінійно розташовані сукупності речень, об'єднані тематично і структурно. «Текст як вища форма реального вияву комунікативної сутності мови має свою мікро- і макросемантику» [24, с. 679], що формується на основі всіх структур та їх взаємодії. Тут, однак, додамо: для розмежування мовних одиниць вищого рівня, тобто комунікативних, принциповим критерієм є кількість мікротем – у тексті їх має бути мінімум дві. Звичайно, питання кваліфікації одиниць (судження / висловлювання / речення, умовиводи, текст) складне і не може бути розв'язане на підставі одного критерію. Крім того, треба враховувати, що текст має стильову маркованість (вона відіграє важливу роль у забезпеченні цілісності), яка частково виявляється вже на рівні окремого речення, але загалом «функціональна якість мовлення визначається лише на текстовому рівні, щонайменше – на рівні надфразної єдності, абзацу» [24, с. 680].

Тексти диференціюються за формами реалізації на усні та писемні, а значна частина їх може матеріалізовуватися в обох формах залежно від комунікативної ситуації, що враховано в деяких дефініціях тексту. Зокрема у визначенні, котре услід за І. Р. Гальперінім пропонують І. І. Ковалик, А. І. Мацько,

М. Я. Плющ: «текст (лат. *textum* – тканина, поєднання, в'язь) – це писемний або усний мовленнєвий потік, що являє собою послідовність звукових, графемних елементів у синтаксичних структурах (реченнях), які виражають комплекс пов'язаних між собою думок (суджень). Текст – це усне висловлення або відтворений на письмі «свідомо організований результат мовотворчого процесу» [14, с. 7].

Ознаки медіатексту

Усяке поняття осмислюється на підставі ознак явища, котрого воно стосується. Тому їх фіксування є бажаним і навіть необхідним у дефініціях. Принагідно зауважимо: саме поняття *ознаки тексту* також ключове у теорії тексту. Воно принципове для вивчення всяких текстів, тому, опрацьовуючи медіатекст, треба серед іншого враховувати, що він має іманентні (тобто внутрішні, зумовлені самою природою тексту) ознаки. Отже, розмежовуємо *обов'язкові / іманентні / первинні* та *бажані / секундарні* ознаки [26]. Пряму вказівку на основні ознаки тексту містить, зокрема, окреслення, подане в лінгвістичному енциклопедичному словнику за ред. В. Ярцевої (М., 1990): текст (< лат. *textus* – тканина, зв'язок, поєднання) – поєднана смисловим зв'язком послідовність знакових одиниць, основними властивостями якої є зв'язність і цілісність; послідовність вербальних знаків; правильність побудови вербального тексту, який може бути усним і письмовим, пов'язана з відповідністю вимоги «*текстуальності*» – зовнішньої зв'язності, внутрішньої осмисленості, можливості своєчасного сприйняття, здійснення необхідних умов комунікації і т. д. Для обох видів тексту (письмового й усного) суттєвим є питання про ідентичність / канонічність його форми, що стало предметом вивчення особливої галузі філології – текстології. Мовознавство описує специфічні засоби, які забезпечують відображувані в тексті смислові установки: лексичні, тектонічні (порядок слів, його зміна залежно від установки), інтонаційні, графічні засоби. Правильність сприйняття тексту забезпечують не тільки лінгвальні одиниці та їх поєднання, а й необхідний загальний фонд знань, комунікативний фон, тому сприйняття тексту пов'язують з *пресупозиціями* (< лат. *prae* – попереду і *suppositio* – припущення), що в лінгвістичній семантиці означає компонент смислу речення, який має бути істинним для того, щоб речен-

ня не сприймалося як семантично аномальне або недоречне у відповідному контексті. Дискусійним (як ми вже згадували) є питання про мінімальний обсяг тексту (наприклад, чи можна вважати текстом одну комунікативну репліку).

Про складність та нерозв'язаність багатьох проблем тексту свідчать і різні найменування цього наукового напрямку: *лінгвістика тексту, структура тексту, герменевтика тексту, граматики тексту* [12, с. 507], онтологічний статус кожного з яких не зовсім чітко окреслений, а тому найбільш вдалим, універсальним вважаємо терміноокреслення *теорія тексту* і термін *текстознавство*. Логічним є, коли більш-менш струнко сформульована теорія лягає в основу окремої галузі та відповідно навчальної дисципліни. У нашому випадку – це теорія тексту, на якій ґрунтується текстознавство. В українському мовознавстві узвичаєним є також поняття *лінгвістика тексту* [27, с. 316-319; 20, с. 283-286], під яким розуміють галузь мовознавства, що вивчає «семантичну, структурно-граматичну, семантико-змістовну, комунікативно-прагматичну організацію текстів, їхню категорійну систему й мовні засоби її репрезентації, а також процеси породження, розуміння й інтерпретації текстів у семіотичному універсумі культури» [20, с. 283-284]. Лінгвістика тексту як комплексна дисципліна має кілька напрямів дослідження, що зумовлено багатоаспектністю організації тексту. Серед них – структурно-граматичний, семантичний, комунікативно-прагматичний, семіотичний, когнітивний та прикладний. Таким чином, лінгвістику тексту можна окреслювати як *текстознавство*, а з огляду на однослівну форму цього терміна, тобто більш економну, таку, що відповідає вимогам до терміноокреслень, надавати їй пріоритет.

Зауважимо: у науковому обізі є ще й термін *текстологія*, що на перший погляд синонімічний до вже згаданих, однак він у значеннєвому сенсі суттєво відрізняється, оскільки окреслює особливу галузь філології, яка спрямована на вивчення тільки канонічних текстів [12, с. 507]. Питання про давні канонічні тексти заслуговує на особливу увагу. Тут ми лише зазначимо: методи теорії тексту дозволяють реконструювати в межах одного тексту більш давні твори чи їхні фрагменти, при цьому дискусійною є проблема співвідношення генетичної функціональної тотожності [12, с. 508], тому що смислова цінність давніх текстів у новому контексті може втрачатися, знецінюватися, нівелюватися. До речі, навіть тексти сучасні

(наприклад, 90-х років ХХ ст.) можуть викликати труднощі при дешифруванні смислу, оскільки втрачаються вже певні часові, історичні, культурні і т. ін. зв'язки.

К. Серажим, наприклад, теж цілком слушно наголошує на відмінностях термінів *текстологія* і *текстознавство*, останній з яких визначає як «галузь філології, що вивчає закони творення тексту як найвищої й незалежної мовної єдності, а також притаманні текстам типи, властивості, функції, стилі та жанри» [21, с. 8-9]. Тут, щоправда, акцентувати увагу варто перш за все на предметі (до речі, з огляду на деякі неточності в науковій літературі щодо предмета / об'єкта лінгвістичних галузей, наголосимо: їхнім об'єктом завжди є мова, а предмет залежить від конкретної спрямованості, основного аспекту), тобто на тексті.

Отже, **текстознавство** – це галузь філологічної науки, що вивчає текст з усіма його умовами творення, властивостями та специфікою функціонування. Зручність такої дефініції зумовлена не лише її компактністю, а й фіксуванням предмета в усіх його проявах (від породження, природи до сприйняття), універсальністю щодо всіх напрямів лінгвістики тексту (комунікативно-прагматичного, когнітивного, семантичного, структурного, естетичного та ін.). *Медіатекст* як один із різновидів тексту, поза сумнівом, входить у предмет текстознавства, і його вивчення має здійснюватися у зв'язку з усіма напрямками, тобто з урахуванням багатьох аспектів, як-от: дескриптивного, прагматичного, історичного, соціокультурного, ортологічного тощо.

Медіатексту, як і тексту загалом, притаманні **ознаки**, зумовлені його природою, – **іманентні**. Їх розглядають і як центральні категорії в теорії тексту – *зв'язність, цілісність, лінійність, просторово-часовий континуум, викінченість*. Однак у зв'язку з нерозв'язаною ще проблемою статусу тексту, медіатексту, журналістського тексту, потребою глибшого пізнання природи тексту як однієї з ланок комунікації, актуальним і принциповим є питання чіткого окреслення *основних* та *факультативних* ознак. Перш за все варто визначити й розмежувати *обов'язкові* (основні, базові, конститутивні) та *необов'язкові* (вторинні, факультативні, варіативні) ознаки медіатексту з урахуванням багаторівневості й різноманітності одиниць тексту.

На підставі вже наявних обґрунтованих і переконливих міркувань науковців (переважно лінгвістів, знавців мови за-

собів масової інформації [21; 13; 4; 11; 14; 24 та ін.]) та власних спостережень щодо сучасної медіаторчості виокремимо такі універсальні, властиві творам усіх стилів і жанрів, ознаки тексту: *когерентність, когезія, членованість, лінійність, просторово-часовий континуум, викінченість* (іманентні ознаки), а також *ефективність (дієвість), інтерсуб'єктивність* тощо.

Медіатекст, як і всякий інший текст, сприймається як цілісне окреме, у всіх планах завершене утворення завдяки обов'язковим ознакам, перш за все іманентним, тобто таким, які не залежать ні від тематичної наповненості, ні від стилістичної маркованості, ні від аудиторної спрямованості, ні від волі автора.

Когерентність ґрунтується на тісному взаємозв'язку всіх змістових і формальних складових тексту. Так, смислова єдність забезпечується взаємодією мікротем та логікою розгортання макротем на рівні тематичної структури. Особливо виразним у цьому відношенні є саме медіатекст, оскільки, на відміну від художнього чи, наприклад, наукового, що можуть мати складну й розгалужену тематичну побудову, він звичайно монотематичний (це зумовлено потребами масової комунікації, невеликим обсягом тощо). І когерентність тут досягається за рахунок сукупності підпорядкованих основній темі підтем, що ілюструє будь-який, навіть доволіно взятий, текст. Зрозуміло: жодна тема не може бути висвітлена поза мовними ресурсами, серед яких як інструменти когерентності варто розглядати не тільки граматичні [11, с. 33], а й фонетичні, лексичні, фразеологічні, словотвірні та інші.

Це добре ілюструють факти сучасної медіаторчості. До прикладу, проблема місця гуманітарних і суспільних наук у навчальному процесі українських вишів (у т. ч. технічних) вивчається автором «Українського тижня» в багатьох аспектах (що засвідчують відповідні мікротемати: *гуманітарні дисципліни й Закон України «Про вищу освіту»; ключові компетенції студентів у резолюції Ради Європи; роль гуманітарних та суспільних наук у технічній освіті; практика країн Євросоюзу і США та ін.*) і реалізується різноманітними мовними ресурсами: фонетичними засобами милозвучності (варіювання сполучників, прийменників), лексико-стилістичними (синонімією, терміновживанням, метонімією, метафорою), синтаксичними (вставними конструкціями) тощо: *«(...) прагнення скасувати або принаймні скоротити викладання гуманітарних та суспільних наук і послатися при цьому на світовий досвід, м'яко*

кажучи, не витримує критики. На Заході розуміють роль цих предметів у формуванні профільних фахівців. А намагання вітчизняних функціонерів вирішити кон'юнктурні проблеми бюджетного дефіциту за рахунок гуманітаріїв та суспільствознавців загрожує зведенням університетської освіти до рівня професійно-технічної, дальшим зростанням прірви у технологічному розвитку між Україною та цивілізованим світом, обмежує можливості адаптації молодого покоління» (Перегуда Є. Про нерозривність союзу фізиків і ліриків // УТ. – 2015. – № 8 (380). – С. 34).

Зв'язність, як уже доведено [12, с. 508], поряд із цілісністю належить до основних ознак тексту. У цьому аспекті на перший план висувається проблема правильності / неправильності побудови зв'язного тексту. Неабиякого значення саме в медіамовленні набуває послідовність розгортання тексту на основі розробки макротема, хоча спосіб і якість розвитку журналістської ідеї в тексті (оскільки є неідеальні, шпаруваті, недостатні за включеними мікротемами тощо приклади) не впливає на обов'язкову наявність одиниць мови / мовлення. Тому є всі підстави вважати когерентність обов'язковою категорією всякого тексту, зокрема і журналістського.

З когерентністю тексту тісно пов'язана й інша обов'язкова ознака – когезія, котра реалізується за допомогою всіх текстових засобів: структурно-композиційних, змістових, власне вербальних. Можна погодитися з розмежуванням лінійної та вертикальної зв'язності [11, с. 34], хоча поняття лінійної зв'язності дещо збігається з поняттям лінійності тексту як окремої ознаки. Зрозуміло: лінійна зв'язність виявляється у безпосередньому (контактному) зв'язку всіх елементів тексту, що доводять, крім іншого, синонімія, узгодження видо-часових форм дієслів, послідовність синтаксичних конструкцій тощо. Так, граматична зв'язність уже переконливо обґрунтована, зокрема, А. Мамалигою в результаті вивчення різноманітних видів зв'язку: ланцюжкового, паралельного, корелятивного та ін. [13, с. 103]. Вертикальна когезія ґрунтується на тематичній узгодженості кожної частини тексту з макротемою, котра, як правило, зафіксована у його назві. Порівняймо макро- і мікротема в публікації І. Лосєва «Страсті по академії. Про головні хвороби НАНУ і шанси на одужання». Макротема: головні проблеми НАНУ і деякі способи їх вирішення; мікротема: з історії НАНУ, історично сформована специфіка НАН України

та перспективи / «минуле й майбутнє українського наукового Олімпу», роль академічної науки в українському соціумі, структура та принципи діяльності НАНУ, необхідність реформування Національної академії наук України за умови її збереження у модернізованій формі / НАНУ «перетворилася з живої та діяльної організації на пам'ятник самій собі. Потрібні нові ідеї, нові форми, нові керівники. Історія кидає виклик. На нього треба відповідати» (УТ. – 2015. – № 5 (377). – С. 20-21). Зауважимо, що саме у текстах, які за змістом прямо пов'язані з реальністю (а це науковий, діловий і публіцистичний), заголовки відображають основну тему, тобто є темовидільними компонентами. Дискусійним, зокрема з погляду логіки, видається запропонований у посібнику І. Кочан [11, с. 35-37] розподіл засобів зв'язності на логічні, асоціативні, образні, композиційно-структурні, стилістичні, ритмоутворювальні. Адже образне мовлення ґрунтується на асоціаціях і водночас є виразним стилістичним засобом (передусім у художній творчості), крім того, воно виявляється в конкретних фрагментах тексту, тобто входить у його структуру. Наприклад, як у згаданому вище тексті І. Лосєва: велика наука «неможлива за перебування при владі метушливого, крадійкуватого класу торговців, які мислять тільки на рівні тут і тепер, змушуючи країну постійно, щопонеділка розпочинати «нове життя» з кожною новою групою, якій вдалося взяти під контроль державний апарат. Саме тому знаний соціолог Євген Головаха назвав їхнє панування «моментократією»; «науковий потенціал досі є одним із небагатьох справжніх козирів України в міжнародному розподілі праці»; «НАНУ – величезне підприємство з десятками «цехів»-інститутів і лабораторій, тисячами працівників. Це ієрархізована структура, така собі піраміда, на верхівці якої перебуває вища влада (...). Під ними академічна номенклатура (...), ще нижче – наукові «посполиті», практично безправні наукові співробітники, навіть якщо вони доктори і кандидати наук»; «Вибори академіків і член-кореспондентів відбуваються без участі наукових колективів академічних інститутів (може, трохи демократичніше, ніж вибори понтифіка Колегією кардиналів, але не набагато)» (УТ. – 2015. – № 5 (377). – С. 20-21).

Безперечно, розуміння цілісності як облігаторної ознаки медіатексту та її дослідження вимагає виявлення функціонального навантаження всіх елементів і компонентів тексту.

До прикладу, в граматичному аспекті беремо до уваги такі компоненти тексту, як 1) речення; 2) групи речень, об'єднані логічним і синтаксичним зв'язком, та елементи: 1) дане (тема, предмет висловлювання); 2) нове – основний зміст висловлювання», що виформовуються в текстову цілісність за допомогою різноманітних зв'язків (контактного, дистантного, ланцюгового, паралельного тощо) [5, с. 139-140]. У цілому важливою тут є загальна функціональна спрямованість твору. З огляду на те, що при всій різноманітності функцій журналістського тексту домінує прагнення поінформувати соціум про суспільно значущі події / реалії, визначення засобів когезії в конкретному тексті потребує насамперед урахування всіх лінгвальних (лексичних, фразеологічних, синтаксичних тощо) особливостей реалізації прямого і прихованого змісту. А декодування смислу (спрямоване на власне змістову структуру, авторське ставлення до повідомлюваного, авторські наміри, розмежування свідомого і несвідомого та ін.) здійснюється за допомогою методів теорії тексту [12, с. 508], які, звичайно, не можна ігнорувати при аналізі когезії в журналістському творі. Підкреслюємо, що когерентність і когезія перебувають у тісному взаємозв'язку, реалізуються за допомогою засобів усіх рівнів, тому не можуть розглядатися ізольовано одна від одної.

Серед базових універсальних ознак слід розглядати й *членованість* тексту, тобто можливість його структурування за різними параметрами та з різною метою. Наприклад, глибинне й поверхове, концептуальне, методичне, змістове, графічне [11, с. 38], інтонаційне, граматичне тощо. Але вияв цієї риси все ж уможлиблюють когерентність і когезія, тобто зазначена ознака дещо вторинна, а тому не може виявлятися окремо та як перша в ієрархії ознак. До прикладу, членованість добре ілюструють змістовий поділ на тематичні компоненти (за розгортанням мікротем), логіко-поняттєвий поділ (за стрижневими поняттями, ключовими словами), граматичний поділ (за синтаксичними конструкціями, надфразними єдностями), графічний поділ (за абзацами).

Викінченість як ознака тексту зумовлена уже згаданими облігаторними рисами, формується на основі узгодженості задіяних ресурсів, що забезпечують когерентність і когезію, які, нагадаємо, втілюються у взаємодії всіх синтагматично-парадигматичних засобів та зв'язків. Стосовно журналістського тексту викінченість можна тлумачити в широкому сенсі як

гармонійність змісту і форми, що втілюється на різних рівнях (тематичному, логіко-поняттєвому, емоційно-експресивному тощо) і різними засобами (здебільшого лінгвальними).

Оскільки всі ці ознаки притаманні текстам різної стильової належності, змістової, жанрової, функціональної специфіки, важливо виокремити те обов'язкове, що дає підстави кваліфікувати певний текст як медіатекст (МТ). Передусім – це включеність медіатексту в масовокомунікаційний процес, вужче – у масовоінформаційний простір, тобто актуалізація в ЗМІ. (Тут під поняттям «включеність» розуміємо процес відтворення професійним чи непрофесійним автором твору суспільно значущої тематики з наміром масового інформування спільноти до його оприлюднення в мас-медіа.) Пропонуємо називати цю рису *масовокомунікаційною інтегрованістю (МКІ) / комунікативністю / медійністю*. З огляду на те, що МТ є центральною ланкою масового інформування, саме ця ознака дає змогу виокремити його з-поміж інших текстів – власне публіцистичних, художніх, ділових, наукових. Крім того, оскільки медіатекст має щонайменше дві форми реалізації (як результат непрофесійної і професійної мисленнево-мовленневої діяльності), то професійний медіатекст повинен характеризуватися ще й обов'язковими культуромовними комунікативними рисами, як-от: змістовність, нормативність / правильність, логічність, точність, ясність, різноманітність, багатство тощо.

Факультативними / варіативними можна вважати вторинні **ознаки**, що простежуються самотійно і, як правило, не мають спеціальних засобів реалізації й суттєво не впливають на сприйняття тексту як окремої лінгвальної одиниці. Наприклад, *модальність*, яка відображає авторську емоційну позицію щодо повідомлюваного. Вона хоч і не є визначальною, однак притаманна тексту (зумовлена його природою, авторським началом) та може виявлятися не тільки однозначно як позитивне чи негативне, а й як нейтральне ставлення. Незважаючи на те, що в медіатексті можливі різноманітні вияви авторських емоцій, саме нейтральність найбільш узгоджується із загальновизнаними принципами журналістської творчості (неупередженості, збалансованості, правдивості тощо). У науковому обізі є й спеціальне поняття публіцистичної модальності – «суб'єктивно-об'єктивне ставлення до дійсності, в котрому суб'єкт мовлення і є авторським я (продуцент мовлення)» [23, с. 14].

Ефективність / дієвість / результативність не є само-
стійною ознакою і залежить від рівня формально-змістового
втілення теми, від культуромовних якостей створеного тексту
тощо. Цим поняттям справедливо приділено багато уваги в
науковій літературі з журналістикознавства [8; 18; 15 та ін.],
але способи визначення ступеня ефективності / дієвості / ре-
зультативності будь-якого медіатексту залишаються відкритим
питанням. Попри неприциповість такої ознаки для тексту
як лінгвальної одиниці, її, поза сумнівом, можна вважати
бажаною. Ефективність, як і очікувана результативність, за-
безпечується тут усіма текстовими засобами, хоча її передумо-
вою є передусім вдало обрана соціально значуща проблема-
тика, врахування інформаційних потреб спільноти.

З огляду на все сказане таку запропоновану науковцями
категорію, як *інтерсуб'єктивність* [11, с. 43], розглядаємо в
контексті ефективності, оскільки адекватне розуміння реципі-
єнтами одного і того ж тексту, сприйняття його таким, як це
здумував автор, є одним із чинників, що її забезпечує. Так
само слід тлумачити ознаки *переконливості, апелятивності,
впливу*. Однак з огляду на сутність медіатексту як найважли-
вішої ланки масової комунікації недоцільно вважати апеля-
тивність самостійною ознакою тексту.

До важливих (хоча й необлігаторних) рис медіатексту мож-
на зарахувати *істинність / правдивість*. Зразки журналістсь-
кої творчості демонструють наявність текстів з істинною та
неістинною інформацією (особливо виразними прикладами
оманливих суджень є твори про українсько-російські взаєми-
ни багатьох сучасних російських журналістів). Звичайно, сама
природа журналістики та її основні професійні стандарти пе-
редбачають створення й оприлюднення виключно правдивих
текстів, тому істинність / правдивість варто кваліфікувати як
бажану рису.

Принциповим у теорії медіатексту, отже, є питання про
його специфічні ознаки, що дають підставу виокремити медіа-
текст з-поміж інших, визначити межі поняття і дати йому
оптимальне термінологічне окреслення. Оскільки облігаторні
риси не можуть вважатися диференційними (саме на їхній
основі мовні одиниці кваліфікуються як власне текст), слід
вказати на те особливе, що характеризує медіатекст. Це, по-
перше, зв'язок змісту з реальною дійсністю, відповідність ре-
альному історичному часу (він «не ущільнюється й не інтенси-

фікується» [23, с. 15]), доволі спрощена, розрахована на масову аудиторію інтерпретація соціально значущих реалій, що зумовлює, крім усього іншого, відносно невеликий обсяг. По-друге, яскраве превалювання засобів публіцистичного функціонального стилю літературної мови при наявності елементів інших стилів (контамінація – залучення ресурсів офіційно-ділового, наукового, художнього, конфесійного, розмовного). По-третє, включеність у масовий комунікаційний процес, оприлюднення у ЗМІ.

Усі ознаки доцільно кваліфікувати з погляду обов'язковості / необов'язковості їх для тексту як лінгвальної одиниці. Отже, універсальними облігаторними в медіатексті вважаємо *когерентність, когезію, членованість, лінійність, викінченість, інтегрованість*; факультативними – *модальність* (вона притаманна медіатексту, але її зумовленість природою тексту потребує докладнішого вивчення й відповідної кваліфікації), *інтерсуб'єктивність* (а ця ознака може розглядатися в контексті модальності) та деякі інші. До того ж у зв'язку з тим, що журналістський текст є результатом професійної мовної практики, обов'язковими (хоч безпосередньо й не пов'язаними з природою тексту як одиниці) вважаємо *істинність, ефективність, культуромовну довершеність*. Риси, котрі наближають медіатекст до взірцевого, ідеального, можна окреслювати як бажані. Сама проблема розмежування ознак тексту, в т. ч. медіатексту, на обов'язкові, варіативні та бажані потребує подальшого опрацювання. Її активніша розробка (якщо не остаточне вирішення) сприятиме більш глибокому розумінню природи, якісних і функціональних особливостей медіатексту.

Одиниці тексту

Попри значний інтерес до вивчення медіатексту, що засвідчують численні праці сучасних українських журналістикознавців, розробка питання про **одиниці тексту** демонструє неповне, несистемне розуміння та не зовсім логічне їх виокремлення. Хоча слід визнати: навіть мовознавчі енциклопедичні видання не дають стрункого й повного їх опису. А вивчення тексту в найрізноманітніших аспектах (у т.ч. всіх стилів і жанрів) неможливе без врахування його одиниць. Тим більше, що «знання про текст є фаховими знаннями для пред-

ставників багатьох гуманітарних професій, оскільки подібні знання визначають характер діяльності зі словом. Без знань про предмет діяльності немає і самої діяльності (...)» [19, с. 6]. А отже, проблема окреслення та чіткого розуміння набору одиниць тексту є актуальною.

Текст як складне утворення, лінгвальна одиниця найвищого рангу, включає мовні засоби усіх рівнів, тому не можна ігнорувати якийсь із них, надаючи перевагу, наприклад, лише синтаксичній складовій. Вона, безперечно, суттєва, оскільки найменшою **комунікативною одиницею** справедливо вважають *речення* (у письмовому тексті) / *синтагму, фразу* (в усному тексті). Тут можна задіяти і поняття «*висловлення*» / «*судження*», які окреслюють найменшу комунікативну одиницю й на рівні логіки узгоджуються з уже названими поняттями. Як граматично та інтонаційно оформлене смислове закінчене ціле висловлення характеризується предметно-сисловою вичерпністю, мовленнєвим задумом або мовленнєвою волею мовця, типовими композиційно-жанровими формами завершення. Конститутивною особливістю висловлення як комунікативної одиниці тексту є «*зміна мовленнєвих суб'єктив-мовців* (у мовленнєвому процесі), що обрамляє висловлення і відділяє від інших зв'язаних з ним висловлень» [14, с. 11].

Оскільки найменша комунікативна одиниця тексту розглядається в різних аспектах, доречно залучати при цьому й терміни, які окреслюють її з фонетичного погляду й набувають першочергової ваги під час аналізу усного тексту (аудіовізуального медіатексту, живорозмовного тексту). В усному тексті в аудіовізуальних ЗМІ найменшою, хоч і некомунікативною, одиницею є *фонетичне слово / акцентно-ритмічна структура, група*. Одне від одного вони відокремлені найменшими паузами (це залежить як від комунікативної мети, темпу мовлення, так і від індивідуальних особливостей мовця). «Фонетичне слово, – зазначає Ю. Карпенко, – є одиницею загалом більшою, ніж просто слово (...). Воно втягує до свого складу суміжні службові слова, об'єднуючи їх спільним наголосом» [9, с. 123]. Такі одиниці утворюються за рахунок втягування у структуру попереднього перед наголошеним слова (проклітики) або розташованого після (енклітики). Можливі варіанти одночасного поєднання і проклітиків, і енклітиків. Ритмічні структури / фонетичні слова (два і більше) утворюють більші сегментні одиниці – *синтагми*: «(...) своїм змістовим боком та

граматичною організацією синтагма є одиницею синтаксису, а своїм звуковим боком вона належить до сегментних фонетичних одиниць, займаючи своє місце поміж фонетичним словом і фразою. Звичайно, якщо речення побудоване з одного слова, то синтагма збігається водночас і з фонетичним словом, і з фразою. Але це скоріше виняток, а не правило» [9, с. 132]. Вони є фонетично цільнооформленими, з єдиним синтагматичним наголосом, який характеризується посиленням акустичних параметрів, зокрема гучності, і переважно припадає на останнє слово синтагми; при цьому мелодика спочатку підвищується, а потім понижується. Паузи між синтагмами триваліші, ніж між фонетичними словами (на письмі такі паузи не завжди відповідають розділовим знакам, оскільки прямий зв'язок між членуванням на синтагми і розділовими знаками не завжди є). Поділ фрази на синтагми може бути різним, що залежить, як слушно зауважує Ю. Карпенко, від інтонації мовця, темпу мовлення, а головне – від інтерпретації, від розуміння змісту висловлювання [9, с. 133].

Комунікативною ж сегментною одиницею тексту є *фраза*, що співвідносна з іншою комунікативною одиницею – *реченням / висловлюванням*. Фраза, крім того, може розглядатися як реальна одиниця тексту, оскільки є носієм мікросемантики, хоча не завжди втілюється на рівні двох і більше синтагм, а іноді складається лише з одного фонетичного слова чи з однієї синтагми. Однак «в будь-якій своїй деталізації фраза є ієрархічно найвищою фонетичною одиницею. Вона має свої семантичні й граматичні (морфологічні і синтаксичні) засоби організації (...). (...) фонетичні засоби організації та виділення фрази – ті ж, що і в синтагми: паузи між фразами, фразовий наголос та інтонація» [9, с. 138].

Так само, враховуючи те, що на рівні змісту текст членується на фрагменти, які розкривають одну мікротему, можна говорити про реальну одиницю – «найменший словесний масив, що складається з лінійно розташованої сукупності речень, об'єднаних у тематичну і структурну цілісність, після якої йде інша цілісність того ж рівня» [24, с. 679]. При актуальному членуванні речення це *надфразна єдність*, а графічно – *абзац*. У друкованому тексті абзаци «входять у більші за обсягом мовленнєві масиви, формуючи макроструктуру тексту й забезпечуючи його цілісність за допомогою дистантно реалізованих смислових та формально-мовних міжфразових

зв'язків. Одиницями тексту в більш масштабному вимірі, в перспективі всієї його глибини є розділи, підрозділи, глави» [24, с. 679-680]. Для графічно втіленого (друкованого) медіатексту типовим є членування на абзаци і розділи, які співвідносяться як вторинні з інтонаційними (первинними).

Однак, крім комунікативних, до одиниць тексту належать також інші, **некомунікативні**. Найменшою неподільною одиницею є звук / фонема / графема. З них вибудовуються морфеми, слова / лексеми / словоформи, фраземи, словосполучення. Усі названі одиниці тексту **сегментні**, або **лінійні**. Вони легко вичленовуються, вибудовуються в ряди, хоча тільки на рівні слова з його лексичним значенням можна говорити про формування семантики висловлювання. Крім того, в логіко-поняттєвій структурі тексту слова-поняття / ключові слова становлять його каркас. Це ще раз доводить їхню важливість як одиниць тексту.

І як не інтерпретувати текст, обмірковуючи закладену в ньому концепцію, ідею, смисл, вирішальним у створенні й розумінні тексту все ж є слово з його лексичним і граматичним значеннями – основа всього іншого. Тому слово є *базовою одиницею* тексту. Це доводить також ієрархія семантики тексту. Аналізуючи організацію змістової структури тексту, цілком слушно виокремлюють «на лексичному рівні – лексичне значення; на рівні висловлювань (фраз) – відносно закінчений смисл; на рівні блоків висловлювань – смисловий блок; на рівні тексту – смислове поле та ідейно-смисловий зміст» [14, с. 7].

До сказаного додамо, що сегментні одиниці доповнюють **суперсегментні / надлінійні**. У вузькому сенсі це, звичайно, словесний наголос та інтонація з усіма її компонентами, а в широкому – надлінійними одиницями (стосовно медіатексту) можна вважати й архітектонічні компоненти: заголовки, назви розділів, підрозділів та інше, – тобто все, що не входить у текст, але є частиною журналістського твору. Крім того, нелінійний характер мають і змістові компоненти: концепція твору, ідея, концепт тощо, а також його мікро-, макросемантика. «Остання формується в результаті відповідного розподілу інформації на всій його глибині й складної взаємодії структурних одиниць тексту на семантичному рівні» [24, с. 680].

Вичленовувані сегментні / суперсегментні, комунікативні / некомунікативні одиниці виконують різні функції й перебувають у відповідних зв'язках. З одного боку, одиниці тексту пов'я-

зані на логіко-поняттєвому, семантичному рівні, з іншого – на формально-граматичному. Ключові поняття, утворюючи семантичні поля, разом з іншими вербальними одиницями набувають конкретного морфологічно-синтаксичного оформлення в тексті.

Отже, при класифікації одиниць тексту як передусім лінгвального явища провідним і визначальним є врахування мовних рівнів, статусу одиниць у мові і мовленні. Тобто основним критерієм диференціації одиниць медіатексту вважаємо лінгвальний, котрий зумовлює всі інші.

Стильова визначеність медіатексту

Щодо стильових особливостей поняття *медіатекст* як таке, що має різні вияви, може розглядатися принаймні у двох аспектах: характерні стильові ознаки професійного (журналістського) тексту і відповідні риси непрофесійного (нежурналістського) тексту.

Безсумнівно, **стильовою домінантою** журналістського тексту є **публіцистична**: саме ресурси публіцистичного функціонального стилю як одного з літературних забезпечують потреби засобів масової інформації та уможливають їхню діяльність. Отже, журналістському тексту, загалом як і більшості публіцистичним творам, притаманні ознаки, орієнтовані на швидке й однозначне сприймання інформації широкою аудиторією. Серед них – ресурси усіх рівнів мови, зокрема лексико-фраземні, граматичні. Превалювання загальноживаних одиниць, тенденція до уникнення периферійних засобів (соціальних і територіальних діалектизмів, термінів, позалітературних, чи нестандартизованих слів тощо), нейтральності, компресії зумовлені потребою адекватності інтерпретації тексту масовою аудиторією. З іншого боку, у медіатексті виявляються й протилежні тенденції, спричинені потребою осмислення, аналізу, оцінки різноманітних соціально значущих явищ. Цим можна пояснити актуалізацію оказіональних, емоційно-експресивних, спеціальних одиниць, застосування розлогих різноманітних синтаксичних конструкцій (згадаймо, наприклад, твори найбільш популярних та якісних медіа: «Український тиждень», «Дзеркало тижня», «Українська правда» та ін.). Використання тих чи інших засобів, звичайно, зумовлене комунікативними умовами творення і сприйняття тексту. Зрозу-

міло, що твори політичної, економічної, культурної тощо проблематики не можуть не містити відповідних терміноокреслень, значної кількості запозичених загальних та власних найменувань сучасних реалій і под. Розрахунок на широкий загал, потреба переконання, прагнення до ясності складних міркувань пояснюють виразне емоційно-експресивне оформлення багатьох медіатекстів. Це забезпечується різноманітними засобами стилістичного увиразнення, як-от: «використання заперечних конструкцій у функції ствердження, варіювання часовими формами дієслова для підкреслення образності опису, розповіді, вживання повторів (лексичних, лексико-граматичних), інверсія та ін. фігури мови, які виконують афективну функцію, тобто спричиняють емоційний вплив слова. Відверта, неприхована оцінність міститься у риторичних питаннях, закликах-звертаннях до читачів, слухачів, у виборі тих лексичних, фразеологічних одиниць, з якими нерідко асоціюється пишномовність, патетичність, спонукальна експресія» [24, с. 539]. Виразними тенденціями сучасного медіатексту є залучення на тлі загальнолітературних традиційних стильових ресурсів ще живорозмовних (особливо яскраво це виявляється в професійних та непрофесійних текстах онлайн-видань), а також стильова контамінація, тобто поєднання в медіаторів засобів різних функціональних стилів (публіцистичного й офіційно-ділового, публіцистичного й наукового, публіцистичного й художнього та ін.). Загалом задіяні у медіатексті стильові ресурси забезпечують реалізацію як іманентних, так і обов'язкових у журналістському творі ознак (змістовності, точності, ясності, логічності, багатства тощо).

У науковому обізі узвичаєним є поняття *мова засобів масової інформації*, в контексті якого розглядають як жанрові різновиди *мову преси, мову телебачення і радіо* [24, с. 352-353]. Зауважимо, що в сучасних наукових джерелах цілком мотивовано закріпилися більш коректні й адекватні терміноокреслення *мовлення засобів масової інформації, мовлення преси, мовлення телебачення і радіо*. Характерні риси друкованого мовлення переважно виявляються в газетному, журнальному, онлайн-мовному текстах, усного – в теле- та радіотворах, хоча сучасні технічні засоби та онлайн-медіа демонструють наявність текстів змішаного типу, що поєднують можливості усного й писемного мовлення. Тому окремим особливим різновидом новітнього тексту вважають *креолізований / конвергентний /*

синтезований твір, у структурі якого поєднано не тільки лінгвальні компоненти (усні й письмові), а й паралінгвальні елементи втілення змісту (фото, відео, музичний супровід тощо). З огляду на технічні можливості сучасних засобів масової інформації та на високу ефективність таких синтетичних творів (адже вони орієнтовані на різні канали сприйняття інформації – зір, слух) можна констатувати їх зростаючу популярність, прогнозувати бурхливий розвиток.

Жанрова диференціація медіатекстів

Традиційні текстові форми залишаються й надалі залишатимуться актуальними, оскільки вони є базовим і первинними щодо різних трансформацій. Тому журналістські тексти можна аналізувати за їхньою жанровою належністю, орієнтуючись на усталену класифікацію, обґрунтовану провідними журналістикознавцями. Зауважимо, що дистрибуція медіатекстів здійснюється на основі змістових і формальних характеристик, мовних за своєю природою – лінгвальні засоби є носіями і змісту, і форми. Усі медіатексти об'єднує домінування публіцистичних засобів. Спостереження над медіамовленням різних типів доводить, що ці ресурси є потужним виражально-зображальним комплексом, з якого журналіст може обирати як інструмент творчості найрізноманітніші фонетичні, лексико-фразеологічні, словотвірні, морфологічні, синтаксичні засоби. Усе залежить від комунікативних обставин (ідеї, задуму, мети, концепції, аудиторного спрямування тощо) і від індивідуальності автора (його культуромовного рівня, смаку, уподобань та ін.). Отже, публіцистичний стиль «різножанровий, через що й розлогий стилістично і водночас за багатьма визначальними ознаками помітно індивідуальний» [6, с. 86]. Порівняймо, наприклад, тексти провідних українських авторів журналу «Український тиждень» І. Лосева, Ю. Макарова, Р. Малка – при, як ми вважаємо, надзвичайно високому рівні змістового й лінгвального виконання, виразними є ознаки ідіостилу, завдяки яким їхні тексти суттєво відрізняються, хоч і належать до публіцистичної мовленнєвої сфери.

Неоднорідність і строкатість публіцистичного стилю виявляється у різноманітних формах (жанрах). **Власне інформаційним** текстам, орієнтованим суто на повідомлення новин,

констатацію фактів, без аналізу й оцінки, притаманні нейтральність (відсутність, до прикладу, демінутивних, аугментативних одиниць; уникнення вузькоспеціальних лексем, тропів, синтаксичних стилістичних фігур тощо) та загалом тяжіння до офіційно-ділового мовлення, а це частково зневиразнює, знеособлює такі тексти, нівелює індивідуально-авторське. Подібні риси й тенденції засвідчують численні приклади заміток, репортажів, кореспонденцій, представлених у сучасній місцевій та національній пресі (порівняймо публікації газет «Ужгород», «Закарпатська правда», «Експрес», «Газета по-українськи»).

Суттєво відрізняються від згаданих тексти **аналітичного спрямування**, у яких чітко простежується наукова складова. Вона може виявлятися як на рівні застосування лінгвальних засобів, так і на рівні методики опрацювання різноманітних проблем. Як переконуємося, найбільший інтерес у сучасних журналістів викликають питання політики, економіки, культури тощо. Їх висвітлення загалом неможливе без залучення відповідної книжної лексики, домінування логічного підходу у викладі інформації, врахування класифікаційного опису об'єктів та сучасного рівня розвитку науки. Так, опрацювання проблеми енергетичної незалежності нашої держави в журналі «Український тиждень» 2016 р. (№ 9 (433) / 4 – 10.03.) зумовило активне застосування одиниць економічної галузі, більшість із яких уживані в їх термінологічному значенні, без переосмислень (напр., *ВЕС / вітряна електростанція, внутрішній видобуток палива, генерація струму, ГТС / газотранспортна система, диверсифікація імпорту, енергобезпека, кВт-год, МВт, мікромережа / microgrid, ринкові ціни, сели / комплектуючі для сонячних модулів, СЕС / сонячна електростанція, ТЕС, ТЕЦ, фондовий ринок*). При цьому публіцистичність / популярність мовлення виявляється в метафоричності, образній авторській інтерпретації явищ, перифрастичності (*блакитне паливо; відкладена (енергетична) революція; відновлювана енергетика як «панацея»; «дірки» енергетичного ринку, які потрібно «латати»; зародковий стан енергетики; «зелений» тариф; матриця трансформації енергетичної галузі; наріжний камінь економіки; попелюшка в українській електроенергетичній родині; самостійний атом; Україна стоїть на роздоріжжі*). Крім яскравих лексико-фразеологічних рис, для медіатекстів цього типу характерними є також інші ознаки наукового мовлення, як-от: морфологічні (узагальнене значен-

ня граматичної форми однини іменників для номінації класу предметів, позачасове значення дієслівних форм теперішнього часу постійної дії, абстрактного теперішнього часу або абстрактного майбутнього часу), словотвірні (суфіксація іменників компонентами *-ість, -изм, -ств(о), -от(а)* тощо; префіксація: *архі-, квазі-, псевдо-, гіпер-, мега-, мета-, мікро-, макро-, пан-, транс-, інтер-* та ін.; актуалізація композитів, аббревіатур різного типу, графічних скорочень; наявність оказіональних дериватів), синтаксичні (конструювання складних синтаксичних одиниць різного типу, висока частотність паратактичних побудов з причиново-наслідковим значенням, членування тексту на смислові фрагменти за допомогою підрозділів).

Науково-популярні тексти засвідчують спорідненість наукового та публіцистичного пізнання дійсності: останнє ґрунтується на тих самих емпіричних, теоретичних, загальнологічних методах, хоча сам процес дослідження явищ може і не фіксуватися у відповідних творах. Від наукових текстів вони відрізняються полегшеним, не таким формалізованим та суворо регламентованим викладом, оскільки орієнтовані на широку аудиторію і мають, крім усього іншого, пізнавально-інформаційне значення. Однак, як і наукові розвідки, науково-популярні спрямовані на перетворення дійсності, розв'язання актуальних проблем та вирішення суспільно значущих питань. Основною формою тут можна вважати статтю, оскільки навіть виокремлювані в журналістикознавстві інші жанри (до прикладу, журналістське розслідування, експеримент) реально втілюються у вигляді статті чи серії статей.

Незважаючи на деякі відмінності популярних наукових медіатекстів від власне наукових, їх об'єднує провідна риса сучасного наукового пізнання – гуманізація. І наукові розвідки, і науково-популярні тексти засвідчують формування гуманістичного стилю мислення, де на новому рівні спостерігаємо відродження класичної філософської «ідеї єдності Істини, Добра та Краси як основи та квінтесенції духовної культури в цілому» [25, с. 277].

Закономірністю у сфері медіатекстотворення є й залучення засобів художньо-белетристичного функціонального стилю сучасної української літературної мови. Суспільно значуща проблематика тут опрацьовується за допомогою яскравих образів – результату застосування тропів, стилістичних фігур, крилатих слів і висловів (різних із походження), народнопоетичних (прислів'їв, приказок та ін.), емоційно забарвлених

одиниць тощо. Крім того, диференційною ознакою **публіцистично-художніх текстів** можна вважати збіг реального автора й оповідача (це одна особа, одне авторське «Я»), на відміну від художніх, де образ автора / оповідача в тексті не тождий реальній особистості автора як індивідуума. Питання про вияв авторського «Я» в різних текстах складне, активно досліджується. Тут лише вкажемо на одну закономірність щодо журналістських творів: чим текст складніший за проблематикою, розробкою теми, чим його обсяг більший, тим виразніше, яскравіше простежується авторське «Я» і на інформаційно-фактичному рівні, і на рівні лінгвальної реалізації, особливо лексико-фразеологічної як найбільш очевидної.

Зазначені вище риси виявляються у характерних жанрах, таких, як нарис, есе, фейлетон і под. Але зауважимо, що художній спосіб осмислення обмежений у журналістських текстах публіцистично-художньої групи обов'язковою реальною основою, реальним змістом явищ, подій, персоналій, які бере до уваги автор. Саме це принципово відрізняє публіцистично-художній текст від власне художнього. Останній не має жодних обмежень ні за формою, ні за змістом.

Загалом зазначимо: незважаючи на жанрову розмаїтість і різноманітність вияву стильової контамінації, усі медіатексти просякнуті ідеєю гуманізму (або мали б такими бути) та спираються на реалії життя, тобто оперують конкретними фактами. Ця суттєва особливість зумовлена природою засобів масової інформації, їхніми функціями, провідною з яких є інформативна.

Реалізацію функцій медіатексту, як і всякого іншого, забезпечують усі компоненти одночасно, хоча умовно можна їх розглядати й ізольовано. Так, науковці пропонують враховувати щонайменше 9 структур [19], які, вважаємо, є складовими однієї розгалуженої, багаторівневої структури тексту. Такими структурними компонентами є тематичний, фактологічний, логіко-поняттєвий, інформаційний, емоційно-експресивний, психологічний, архітектонічний, композиційний та комунікативний. Усі вони тісно пов'язані й підпорядковані комунікативній меті автора. Розгортання макротемати здійснюється на рівні мікротем з опертям на ключові поняття на основі відповідних законів логіки, де вся інформація, наявні факти служать для розкриття основної теми. Це внутрішнє наповнення тексту має свою побудову, що виявляється в архітектонічно-композиційній складовій.

Названі компоненти однаково важливі для втілення журналістської думки, хоча основою медіатексту можна вважати залучений набір фактів. Тому і для розуміння, і для наукової інтерпретації фактів у медіатворі важливо спиратися на більш-менш логічну їх класифікацію з урахуванням прямого та загальнонаукового значення цього поняття. Нагадаємо, що *факт* (< лат. *factum* – зроблене) – 1) дійсна, невігадана подія, явище; 2) реальність, дійсність; те, що об'єктивно існує [22, с. 922]. Отже, все, що привертає увагу автора, виокремлюється ним з багатоманітної дійсності і стає основою його повідомлення, можна кваліфікувати як факт. А оскільки немає галузей суспільного життя, які б не могли зацікавити журналіста, факти можна диференціювати **за сферами**: *політичні, економічні, культурні, освітні, релігійні, спортивні* тощо. Цей перелік можна переформатовувати й продовжувати з огляду на вужче й ширше розуміння самих соціальних сфер (наприклад, освіта, культура й мистецтво – тісно пов'язані й можуть розглядатися сукупно, релігія – це частина культури, а освіта й наукова галузі також становлять єдність і є складовими культури). Враховуючи те, що медійник добирає факти з різних джерел (безпосередніх та опосередкованих), логічним є розподіл фактів на *емпіричні* (добуті власноруч, безпосереднім свідком яких журналіст був / є) й *неемпіричні* (взяті з різноманітних інших джерел: бази даних, інформаційні агенції, соціологічні дослідження, науково-теоретичні праці, засоби масової інформації та ін.). А **за способом утілення**, репрезентацією в тексті варто диференціювати факти як *вербальні, невербальні* (переважно цифрові, а також символи та знаки) і *вербально-невербальні* (весь ілюстративний матеріал, який містить вербальні елементи, коментар).

Інші важливі поняття текстознавства

Інтертекстуальність (< лат. *inter* – між, поміж і текстуальність) є одним із багатьох дотичних до тексту і центральних у текстознавстві понять. Вона може пов'язувати тексти різних авторів, жанрів, культур, епох, виявлятися як накладання текстів (натяки, згадки, цитування), формування асоціативних комбінацій, породжуючи додаткові смисли. В. Коптілов услід за французьким дослідником Ж. Женеттом («Палімп-

сести: література другого ступеня». – Париж, 1992) цілком слушно виокремлює кілька типів взаємодії текстів / інтертекстуальності: *власне інтертекстуальність* (наявність в одному тексті інших текстів у формі цитат, алюзій тощо), *паратекстуальність* (зв'язок тексту з його назвою, передмовою, епіграфом, післямовою та ін.), *метатекстуальність* (покликання на попередній текст у вигляді коментування), *гіпертекстуальність* (висміювання, пародіювання іншого тексту), *архитекстуальність* (зв'язок тексту з іншими текстами того самого жанру). Крім того, науковець зауважує, що інтертекстуальність може бути відкритою (загальноновживаною, явною, зрозумілою) і закритою (прихованою). Однак при важливості самого поняття його недоліком, як влучно зауважує В. Коптілов, є «недостатня чіткість, розпливчастість, яка виявляється, коли ми залишаємо теоретичні верховини й переходимо до практичного застосування (...) виявити в тексті згадані вище різновиди інтертекстуальності спроможний лише читач-ерудит» [10, с. 53-54]. Тому категорія інтертекстуальності є доволі відносною в тексті й потребує певних умов для ідентифікації, оскільки на рівні перцептивної структури прямо залежить від її усвідомлення реципієнтом як тексту в тексті.

Серед важливих, дотичних до поняття *текст* розглядаємо і *гіпертекст* (< грец. *hyper* – над, надміру і *текст*), який, однак, безпосередньо не пов'язаний із поняттям гіпертекстуальності, окресленим Ж. Женеттом і В. Коптіловим. Доволі поширеним тлумаченням гіпертексту є запропоноване І. Б. Штерн на основі концепцій закордонних дослідників (передусім Дж. Конкліна, Д. Раймонда та ін.): «технологія організації та споживання текстових матеріалів, що поєднує нелінійний, асоціативно-фрагментарний та сітковий принципи репрезентації інформаційного середовища з процедурами вільної навігації за будь-якими нелінійними зв'язками, зафіксованими в цьому середовищі. Такий спосіб організації великих інтерактивних інформаційних комплексів прийнято, зокрема, у системі мультимедіа, котрі складаються з інформаційних середовищ різної природи (текст, звук, анімація, графіка тощо)» [27, с. 65]. Вужче, у власне лінгвістичному аспекті, суть поняття зводиться до способу організації саме текстової інформації «у вигляді сітки, вузли якої співвідносяться з певними фрагментами тексту, а дуги, що поєднують вузли, символізують різноманітні нелінійні та глибинні зв'язки між цими фрагментами. Мандруючи за

зазначеними зв'язками, можна проглядати матеріал у будь-якій послідовності, формувати нові текстові структури, одночасно тримаючи в полі зору та зіставляючи різні інформаційні фрагменти» [27, с. 65]. Вузли можуть стосуватися і окремих слів, і висловлювань, і всього тексту, тобто представляти інформацію різних типів. Гіпертекстові зв'язки виявляються як між фрагментами самого тексту, доповненнями до тексту (вербальними, візуальними, аудіовізуальними), так і з іншими текстами (документам, коментарями, анотаціями тощо).

З другої половини ХХ ст. спостерігається постійний інтерес до вивчення гіпертексту (що зумовлено бурхливим розвитком засобів масової комунікації і перш за все поширенням інтернету), хоча й відбуваються зміщення акцентів у таких дослідженнях: від вивчення технологічних переваг гіпертексту (70-80-ті роки) до аналізу когнітивно-креативних його аспектів, який спрямований і на роль гіпертекстових засобів у пізнавальній, комунікативній творчій діяльності. Такий підхід враховано у відомій функціональній класифікації гіпертекстових систем Дж. Конкліна (бібліотечні макросистеми; системи дослідження проблем – засоби підтримки підготовчих стадій творчої роботи, стадій неструктурованого мислення, тобто знаряддя когнітивного сервісу; системи для проглядання (браузингу) повнотекстових баз даних; експериментальні системи, що досліджують креативні можливості гіпертекстової технології) [27, с. 66-67]. За способом побудови розрізняють ще й ієрархічний, що має родо-видовий характер, та мережний, що має сіткову структуру, гіпертексти [20, с. 86].

Розгортання тексту в іншому тексті (гіпертекстуальність) можливе лише завдяки сучасним технологіям, а тому за своєю природою гіпертекст є медіатекстом, тобто поняття гіпертексту входить у поняття медіатексту. Традиційні друковані видання хоч і містять різноманітні пояснення, покликання, котрі стосуються текстів, але в них не включені, не дають змогу перебудувувати, розширяти, поглиблювати, без кінця розгортати структуру тексту, вводити в нього інші фрагменти тощо. Тому щодо традиційних друкованих текстів актуальними різновидами інтертексту можна вважати *власне інтертекст, паратекст, метатекст, архітекст*.

У зв'язку з вивченням тексту науковці активно послуговуються і поняттям *дискурс* (< франц. *discours* – промова, виступ < лат. *discursus* – бесіда, розмова), яке тлумачиться по-

різному. Так, С. Єрмоленко пропонує кілька пояснень: 1) «одиниця спілкування, більша за речення, в якій наявні міжреченнєві зв'язки забезпечують цілісність і зв'язність висловлювання, логічне розгортання думки»; 2) «висловлення як безпосередня мовна діяльність, що реалізується у конкретній життєвій ситуації, у певній формі спілкування, поведінки, міміки, жестів, настрою мовця, а також у характерних соціокультурних, психолінгвальних умовах, коли на перший план виступає соціальна роль мови»; 3) «текст (письмовий і усний), об'єднаний наскрізною ідеєю, одним мотивом; розглядається у широкому контексті його творення і сприймання, тобто відбиває національно-культурні, соціальні, психічні умови авторської мовотворчості. Інтерпретація твору (творів) автора як певного дискурсу потребує виходу в сферу прагмалінгвістики, залучення позамовних чинників, що мотивують таке чи інше прочитання твору» [7, с. 142-143]. Зауважимо: перші два тлумачення дискурсу неоднозначні (по-перше, одиницями спілкування, більшими за речення, можуть бути й інші, як-от: на рівні фонетики – фраза, на логічному рівні – міркування тощо; по-друге, виявом безпосередньої мовної діяльності є мовлення, а ширше – спілкування, комунікація) і не окреслюють це поняття як щось особливе, відмінне від інших одиниць та функцій.

Як бачимо, всі тлумачення тісно пов'язані з поняттям *текст*, а сам термін не може розглядатися поза текстом. Проблема застосування цієї терміноодиниці полягає в її розмитості, а для точності й однозначності наукових досліджень необхідно надати йому конкретики, звузити значення. Тим більше, що в деяких мовознавчих словникових джерелах пріоритети вже визначені. Поділяємо думку про те, що *дискурс* – це перш за все «зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; текст, узятий у подієвому аспекті [1, с. 136]». А оскільки умови породження і сприйняття давніх текстів втрачено, тобто немає безпосереднього зв'язку із життям, то поняття дискурсу не актуальне для текстології. Іншим і складним питанням, над яким потрібно ще розмірковувати, є застосування поняття *дискурс* до медіатекстів порівняно не давніх, але й не сучасних у вузькому сенсі (наприклад, двадцятилітніх, десятилітніх і т. д.).

З одного боку, дискурс стосується прагматичної ситуації, яку обов'язково беруть до уваги під час визначення його комунікативної адекватності, для з'ясування його імплікацій і

пресупозицій, для інтерпретації. «Життєвий» / реальний контекст дискурсу моделюється у формі фреймів / типових ситуацій або сценаріїв, що роблять акцент на розвитку ситуацій. З іншого боку, дискурс стосується ментальних процесів комунікантів, соціокультурних, психологічних, етнічних правил і стратегій породження та розуміння мовлення в різних ситуаціях. Тому розуміння дискурсу передбачає врахування і всього, що з цим пов'язане: всіх особливостей мовлення (імпровізованість / підготовленість, реєстр, темп, гучність та ін., відбір засобів інших рівнів), змістовності (співвідношення загального / конкретного, відомого / нового, тривіального / нетривіального, явного / прихованого), мети спілкування та її досягнення.

Отже, найбільш оптимальним вважаємо тлумачення дискурсу як зв'язного тексту у зв'язку з екстралінгвальними (прагматичними, національними, соціокультурними, психологічними тощо) чинниками, тобто текст, «занурений у життя», текст у дії, текст як компонент взаємодії людей. Таке окреслення дискурсу, гадаємо, гармонійно доповнить розуміння системи одиниць мови, де протиставлене загальне і часткове, абстрактне і конкретне – мова / мовлення, фонема / звук, лексема / слово, синтаксема / речення, текст / дискурс тощо. Хоча *текст* і *дискурс* як відносно нові поняття потребують більш докладного вивчення, конкретизації і щодо сенсу самих одиниць, і щодо їхніх функції та статусу в системі мови.

Для вивчення і розуміння тексту, зокрема і медіатексту, важливими також є й інші поняття. Серед них *контекст* як «змістово закінчений відрізок усного або писемного мовлення, достатній для визначення смислу слова, виразу чи речення, що входять до його складу, для встановлення граматичних словоформ, характеристики синтаксичних структур та для з'ясування стилістичного або лінгвістичного функціонування слів (словоформ), виразу та вислову» [14, с. 9]. Оскільки поняття *контекст* також охоплює вербальне оточення, форму висловлювання, ситуацію мовлення, суттєвим є й розрізнення *мінімального контексту* / *мікроконтексту*, *макроконтексту* і *понадконтексту*. Поняття *контекст* має сенс лише у зв'язку з тим, на що спрямована увага реципієнта – окреме висловлювання, міркування або увесь зміст тексту. Це пояснює необхідність виокремлення як *горизонтального* («оточення певної мовної одиниці умовами або особливостями вживання певного еле-

мента в мовленні і взагалі закінченим у смисловому відношенні відрізком писемного мовлення, що дає можливість з'ясувати значення слів або фраз, які входять у нього» [14, с. 10]), так і *вертикального* («історико-філологічного», який містить об'єктивно закладену у творі інформацію [14, с. 10]) *контексту*.

Враховуючи те, що зміст формується на основі прямо вираженої вербальної та прихованої інформації, що створюється за рахунок переосмислень, натяків, вмонтованих текстів (гіпертекстів) тощо, обов'язковим для пізнання тексту є й поняття *підтекст / латентний зміст*. Під цим терміном розуміють «вербально не виражену приховану інформацію, яка виявляється в процесі читання (слухання) тексту на фоні основної, змістово-фактуальної інформації завдяки здатності мовних одиниць породжувати асоціативні і конотативні значення» [14, с. 9]. Підтекст є вторинним явищем – він неможливий без прямого словесного змісту, потребує вдумливого сприймання та готовності реципієнта його виявити, усвідомлення усієї концепції твору. Запрограмований, свідомо закладений автором підтекст є суттєвою частиною тексту. А у випадках, коли підтекст формується незалежно від задуму автора і його бажання, він залишається складовою тексту, хоча роль його двозначна (може бути як негативною, так і позитивною). Наявність підтексту та посилення його ролі прямо пов'язані з формою й обсягом викладу. Так, у публіцистичному мовленні це явище найчастіше спостерігається у відносно великих аналітичного спрямування творах. Чим менший текст, чим більше він зорієнтований на суто інформування, констатацію, тим менша ймовірність формування підтексту.

Цей невеликий огляд і спроба уточнення та розмежування найбільш важливих, на наш погляд, понять (*текст, теорія тексту / медіатексту, дискурс, гіпертекст, інтертекст* тощо) засвідчує не тільки складність і багатоманітність самого явища тексту, а й потребу розв'язання багатьох інших теоретичних проблем (як-от: визначення статусу понять *медіатекст, медіатвір, журналістський текст, різновиди медіатексту* та ін.). І тут найбільш ефективним вважаємо комплексний підхід, що ґрунтується на синтезуванні результатів досліджень різних галузей знань – від лексикології, синтаксису, комунікативної лінгвістики, соціолінгвістики і т.д. до журналістикознавства, культурології, філософії.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – С. 136-137.
2. Булаховський Л. А. Нариси з загального мовознавства / Л. А. Булаховський. – К.: Радянська школа, 1955. – 248 с.
3. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М.: Наука, 1981. – 139 с.
4. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
5. Гуйванюк Н. В., Кардащук О. В., Кульбабська О. В. Синтаксис сучасної української мови. Схеми і таблиці: [навч. посіб.] / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кардащук, О. В. Кульбабська. – Чернівці: Рута, 2003. – 159 с.
6. Дудик П. С. Стилїстика української мови: [навч. посіб.] / П. С. Дудик. – К.: ВЦ «Академія», 2005. – 368 с. (Альма-матер).
7. Єрмоленко С. Я. Дискурс / С. Я. Ярмоленко // Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2004. – С. 142-143.
8. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: [підручник] / В. Й. Здоровега. – [вид. 2-е, перероб., допов.]. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
9. Карпенко Ю. О. Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови / Ю. О. Карпенко. – Одеса: Чорномор'я, 1996. – 144 с.
10. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: [навч. посіб.] / Віктор Коптілов. – К.: Юніверс, 2002. – 280 с.
11. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
12. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
13. Мамалига А. Синтаксис тексту / А. Мамалига // Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – С. 61 – 221.
14. Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
15. Москаленко А. З. Теорія журналістики: [підручник] / Анатолій Москаленко. – К.: Експрес-об'ява, 1998. – 336 с.
16. Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – 336 с.

17. Радзієвська Т. В. Комунікативно-прагматичні аспекти текстотворення [Текст] : дис... д-ра філол. наук: 10.02.15 / Радзієвська Тетяна Вадимівна ; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 1999. – 390 арк. – арк. 360-384.
18. Різун В. В. Теорія масової комунікації: [підручник] / В. В. Різун. – К.: Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 260 с.
19. Різун В. В. Аспекти теорії тексту / В. В. Різун // Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – С. 6-60.
20. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
21. Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
22. Словник іншомовних слів / [уклад. Л. О. Пустовіт, О. І. Скопненко, Г. М. Сюта, Т. В. Цимбалюк]. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
23. Солганик Г. Я. К определению понятий «текст» и «медиа́текст» / Г. Я. Солганик // Вестник Московского университета. Сер. 10. Журналистика. – 2005. – № 2. – С. 7-15.
24. Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2004. – 752 с.
25. Філософія: [навч. посіб.] / [Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін.; за ред. І. Ф. Надольного]. – К.: Вікар, 2006. – 534 с.
26. Шебештян Я., Шаповалова Г. Ознаки тексту як універсальна категорія для творів усіх стилів і жанрів / Я. Шебештян, Г. Шаповалова // Мова. Суспільство. Журналістика: Збірник матеріалів і тез XXI міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування і розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика» (Київ, 3 квітня 2015). – К.: Видавець Паливода А. В., 2015. – С. 101-104.
27. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики / І. Б. Штерн. – К.: АртЕк, 1998. – 336 с.

ТЕРМІНОАПАРАТ

Оскільки пізнання тексту в різних аспектах потребує застосування майже всієї лінгвістичної термінології – а це тисячі одиниць, – запропонований терміноапарат включає лише найсуттєвіше мінімальне коло терміноокреслень, ґрунтується на найбільш авторитетній апробованій науковій літературі – лінгвістичній словниковій, енциклопедичній тощо – та містить доопрацьовані авторами, а подекуди й цілком оригінальні дефініції; у випадку багатозначності терміна подано тільки те, що стосується предмета.

Архітекстуальність (< грец. *archi...* – префіксоїд, який означає найвищий ступінь ознаки, зафіксованої в другій частині слова, і *текстуальність*) – один із різновидів *інтертекстуальності*, що виявляється у зв'язку окремого конкретного *тексту* з іншими текстами тієї самої форми / жанру.

Варіанти медіатексту – різновиди *медіатексту* (*варіант медіатексту авторський*, *варіант медіатексту перцептивний*) у зв'язку з психологічними та іншими індивідуальними особливостями його сприйняття автором / реципієнтом.

Варіант медіатексту авторський – розуміння *медіатексту* автором, зумовлене його світоглядом, рівнем мислення, освіченості й володіння мовними ресурсами; протиставлений *перцептивному варіанту медіатексту*, відмінний від нього.

Варіант медіатексту перцептивний – розуміння *медіатексту* реципієнтом, зумовлене його світоглядом, рівнем мислення, освіченості й володіння мовними ресурсами; протиставлений *авторському варіанту медіатексту*, відмінний від нього.

Викінченість / довершеність – одна з медіатекстових *облігаторних ознак*, що формується на основі узгодженості ресурсів, котрі забезпечують *когерентність* і *когезію*, виявляється як гармонійність змісту і форми, втілюється на різних рівнях (тематичному, логіко-поняттєвому, емоційно-експресивному тощо) і різними засобами (здебільшого лінгвальними).

Гіпертекст (< грец. *hyper* – над, надміру і *текст*) – 1) *текст*, в якому поєднано нелінійний, асоціативно-фрагментарний та сітковий принципи репрезентації інформації з можливістю вільної навігації за будь-якими нелінійними зв'язками, зафіксованими в інформаційному середовищі; поєднання текстів у великі інтерактивні інформаційні комплекси за допомогою мультимедіа; у його межах актуалізуються різноманітні зв'язки між текстами / фрагментами, що дає можливість опрацювати текстову інформацію в будь-якій послідовності, формувати нові текстові структури, не втрачаючи зв'язку з початковим текстом; текст із потенціалом розгортання, характерний для конвергентних / новітніх засобів масової комунікації; 2) у перекладознавстві – текст, що містить висміювання, пародіювання іншого тексту.

Гіпертекстуальність (< *гіпер* і *текстуальність*) – один із різновидів *інтертекстуальності*, що виявляється в окремому конкретному *тексті* поєднанням нелінійного, асоціативно-фрагментарного та сіткового принципів репрезентації інформації з можливістю вільної навігації за будь-якими нелінійними зв'язками, зафіксованими в інформаційному середовищі; об'єднання текстів у великі інтерактивні інформаційні комплекси за допомогою мультимедіа, актуалізація різноманітних зв'язків між текстами / фрагментами, що дає можливість опрацювати текстову інформацію в будь-якій послідовності, формувати нові текстові структури, не втрачаючи зв'язку з початковим текстом; потенціалом розгортання тексту, характерний для конвергентних / новітніх засобів масової комунікації; 2) у перекладознавстві – висміювання, пародіювання іншого тексту.

Дискурс (< франц. *discours* – промова, виступ < лат. *discursus* – бесіда, розмова) – 1) усний чи письмовий *текст* у широкому *контексті* його творення і сприймання з усіма національно-культурними, соціальними, психо-емоційними умовами авторської мовотворчості, тобто *твір* у зв'язку з різноманітними лінгвальними й паралінгвальними чинниками його породження та функціонування; 2) безпосередня мовна діяльність, що реалізується у конкретних комунікативних умовах (ситуативних, соціокультурних, психолінгвальних тощо обставинах), у певній формі спілкування із залученням усіх засобів

(лінгвально-паралінгвальних); 3) сукупність висловлювань, що стосуються певної проблематики та розглядаються у зв'язках із цією проблематикою й у взаємозв'язках.

Дискурс-аналіз (< *дискурс* і *аналіз* < грец. *analysis* – розкладання) – один із різновидів лінгвістичного аналізу, комплекс досліджень усього феномена *дискурсу* як тексту з урахуванням різних конститутивних (істотних, визначальних, таких, що є найвиразнішими) і фонових чинників (соціокультурних, психологічних тощо); здійснюється у прагматично-ситуативному, ментальному та ін. контекстах із метою виявити соціокультурні, психічні тощо умови творення й функціонування усного / писемного *тексту*.

Ефективність тексту – неабсолютна / відносна ознака *тексту*, що визначається реакцією аудиторії на нього, ступенем впливу на реципієнта та прямо пов'язана з формально-змістовим рівнем виконання тексту (очікувана ефективність тексту тим вища, чим вищий рівень його виконання).

Жанр тексту (< франц. *genre* – рід, вид, жанр, стиль < лат. *genus* – рід, плем'я і *текст*) – історично сформовані роди і види вербальних *творів* у зв'язку з їхніми формально-змістовими особливостями, походженням, призначенням, способом та умовами творення, виконання і сприйняття.

Жанр тексту медійного / медіатексту (< *жанр* і *медіатекст*) – форма *медіатексту* з відповідним набором ознак (*жанр*), що склалася на основі історичних обставин і має формально-змістовий вияв; реалізується у системі інших форм текстів, що диференціюються за тотожними критеріями та ознаками (для *медіатексту* найбільш суттєвими є наявність / відсутність аналітичного компонента, домінування інформаційної / аналітичної складової, наявність / відсутність художніх засобів, спосіб і засіб реалізації тощо).

Зв'язність / когезія тексту (< англ. *cohesion* < лат. *cohaesus* – зв'язний, зчеплений і *текст*) – одна з облігаторних ознак *тексту*, що полягає у тісному зчепленні всіх компонентів тексту на рівні змісту й форми та реалізується перш за все за допомогою мовних засобів усіх рівнів, а також логічних,

асоціативних, композиційних тощо; розрізняють лінійну / послідовну і вертикальну / ланцюжкову зв'язність.

Ідіостиль (< грец. *idios* – свій, особливий і *стиль*) / **авторське «Я»** – неповторний спосіб спілкування, притаманний окремій особі, сукупність мовних і позамовних складових комунікативної компетенції індивіда як представника певної лінгвокультурної спільноти; як авторське «Я» (сукупність усіх специфічних мовленнєвих рис у конкретному творі) виявляється у *тексті* / *медіатексті*.

Іманентні ознаки тексту (< лат. *immanens* (*immanentis*) – властивий, притаманний чомусь і *ознаки тексту*) – ознаки, зумовлені природою *тексту*, облігаторні: *зв'язність*, *цілісність*, *викінченість*, *членованість*, *просторово-часова зумовленість*.

Інтерполяція тексту (< лат. *interpolatio* – зміна і *текст*) – вставка до *тексту* / *твору*; виправлення автентичного тексту чужою рукою.

Інтерпретація тексту (< лат. *interpretatio* – пояснення, трактування і *текст*) – пояснення, роз'яснення, тлумачення змісту *тексту* чи його фрагментів, з'ясування значення у зв'язку з різними завданнями (осягнення концепції автора, латентного сенсу, впливу на аудиторію та ін.); наукова інтерпретація здійснюється на основі відповідної лінгвістичної методики (сукупності *методів* і *прийомів*).

Інтертекст (< лат. *inter* – між, поміж і *текст*) – *текст* / фрагмент / відгомін тексту в іншому окремому (основному) тексті.

Інтертекстуальність (< лат. *inter* – між, поміж і *текстуальність*) – явище явної чи прихованої / латентної репрезентації в окремому конкретному тексті інших текстів, їхніх елементів, ознак; накладання текстів (натяки, згадки, цитування), формування асоціативних комбінацій, породження додаткових смислів тощо; має різновиди: *власне інтертекстуальність*, *архітекстуальність*, *гіпертекстуальність*, *паратекстуальність*, *метатекстуальність*; **власне інтертекстуальність** (< *власне* та лат. *inter* – між, поміж і *текстуальність*) – один із різновидів *інтертекстуальності*, що виявляється в

окремому конкретному *тексті* як наявність (пряма чи прихована) покликань на інші тексти (цитати, різноманітні згадки, алюзії, натяки тощо).

Інтрига у тексті (< франц. *intrigue* < лат. *intricare* – заплутувати, спантеличувати) – складне, заплутане, напружене розгортання подій у *тексті* / *творі*, подане для зацікавлення реципієнтів; у журналістському тексті прямо пов'язана з феноменами цікавого та сенсаційного.

Категорія текстова (< грец. *katēgoria* – ознака і *текстова*) – поняття, що узагальнює найсуттєвіші ознаки і властивості *тексту*; надпарадигмальна інваріантна ознака, яка відображає іманентні закономірності тексту як одиниці мови і мовлення, тобто *текстеми* / *тексту* й актуалізованого *тексту* / *твору*.

Компоненти твору – складові структури *твору*, де центральним з погляду змісту є *текст*, що поєднується з іншими обов'язковими / необов'язковими для творів різних типів компонентами; для медіатвору характерні такі: текст, заголовок, підзаголовок, підпис автора, невербальні (фото, малюнки тощо), вербально-невербальні (графіки з цифровими й словесними узагальненнями, відео, аудіо та ін.); мають *авторський* і *перцептивний* варіанти.

Компонент твору / тексту архітектонічний (< *архітектоніка* < грец. *architektonikē* – мистецтво побудови і *компонент твору / тексту*) – один із компонентів *твору / тексту*, виокремлюваний із багатокомпонентної *структури* як такий, що відображає основні закономірності, принципи побудови *твору / тексту* як єдиного цілого, інтегральний взаємозв'язок основних його складників; композиція; має *авторський* і *перцептивний* варіанти.

Компонент твору / тексту емоційно-експресивний – один із компонентів *твору / тексту*, виокремлюваний із багатокомпонентної *структури* як такий, що відображає його емоційну (вияв позитивних, нейтральних, негативних емоцій) та експресивну (засобів привернення уваги) площини; має *авторський* і *перцептивний* варіанти.

Компонент твору / тексту інформаційний – один із компонентів *твору / тексту*, виокремлюваний із багатоконпонентної *структури* як такий, що відображає його інформаційне наповнення, співвідношення нового й відомого та безпосередньо пов'язаний, крім інших, з фактологічним компонентом; має авторський і перцептивний варіанти.

Компонент твору / тексту композиційний – один із компонентів *твору / тексту*, виокремлюваний із багатоконпонентної *структури* як такий, що відображає основні закономірності, принципи побудови твору / тексту як єдиного цілого, інтегральний взаємозв'язок основних його складників; поняття «композиція тексту» вужче, ніж поняття «композиція твору»; має авторський і перцептивний варіанти.

Компонент твору / тексту комунікативний – один із компонентів *твору / тексту*, виокремлюваний із багатоконпонентної *структури* як інтегральний, оскільки актуалізується за рахунок усіх компонентів і не має спеціальних засобів; разом з іншими компонентами забезпечує реалізацію комунікативної функції, у межах якої можна виокремити контактний, організуючий, аферентний, закличний тощо варіанти комунікативного впливу; має авторський і перцептивний варіанти.

Компонент твору / тексту логіко-поняттєвий – один із компонентів *твору / тексту*, виокремлюваний із багатоконпонентної *структури* як такий, що включає стрижневі / базові / ключові поняття з відповідними логічними зв'язками, які відображають розгортання й розкриття теми; має авторський і перцептивний варіанти.

Компонент твору / тексту психологічний – один із компонентів *твору / тексту*, виокремлюваний із багатоконпонентної *структури* як такий, що відображає особливості психології авторської творчості та безпосередньо пов'язаний з емоційно-експресивним компонентом; має авторський і перцептивний варіанти.

Компонент твору / тексту тематичний – один із компонентів *твору / тексту*, виокремлюваний із багатоконпонентної *структури* як такий, що відображає тематичну організацію твору / тексту, містить макро- і мікротеми; має авторський і перцептивний варіанти.

Компонент твору / тексту фактологічний – один із компонентів *твору / тексту*, виокремлюваний із багатоконпонентної *структури* як такий, що відображає систему *фактів*, задіяних для розгортання і розкриття *теми*; має *авторський* і *перцептивний* варіанти.

Контамінація жанрова (< лат. *contaminatio* – змішування і *жанрова*) – змішування різножанрових ресурсів в одному *творі*, поєднання у формі конкретного *тексту* засобів інших жанрів, вияв ознак кількох жанрів в одному *тексті*; у *медіа-тексті* можливе поєднання різних інформаційних, аналітичних, публіцистично-художніх видів.

Контамінація стильова (< *контамінація* і *стильова*) – змішування різностильових ресурсів в одному *творі*; у *медіа-тексті* у більшості випадків виявляється як залучення до публіцистичних офіційно-ділових, наукових, конфесійних, художніх, розмовних засобів; крім іншого, зумовлює жанрову диференціацію *медіатексту*.

Контекст (< лат. *contextus* – тісний зв'язок, з'єднання < *contexo* – спітаю) – змістово закінчений відрізок усного або писемного мовлення, необхідний і достатній для ідентифікації того чи іншого його компонента; розрізняють *мінімальний контекст / мікроконтекст*, *макроконтекст* і *понадконтекст*; поняття зумовлене тим, на що спрямована увага реципієнта (окреме висловлювання, міркування або увесь зміст *тексту*), тому виокремлюють *горизонтальний* і *вертикальний контекст*.

Контекст вертикальний – наскрізний *контекст*, що містить об'єктивно закладену у *творі* інформацію, пронизує його; має історико-філологічний зміст і стосується задуму та функціонування твору.

Контекст горизонтальний – лінійний *контекст*, оточення певної мовної одиниці, текстові умови, особливості актуалізації певного елемента у мовленнєвому масиві; закінчений у смисловому відношенні відрізок мовлення.

Концепт (< лат. *conceptus* – думка, поняття < *concipio* – збираю; задумую) – 1) стійка ідея, що має традиційне мовне

вираження; 2) загальна думка, формулювання; 3) у філософії мови, антропоцентричній лінгвістиці, соціолінгвістиці, лексичній та ситуативній семантиці поняття ідеального об'єкта, образу, оперативної змістової одиниці ментального лексикону, пам'яті, в якому втілилися певні культурно зумовлені уявлення носія мови про світ; 4) у логіці – смисл знака / номена.

Концепція (< франц. *conception* < лат. *conceptio* – сприйняття) – система поглядів, розуміння певних явищ, процесів, набір доказів, що виявляється у *тексті* на рівні змісту і форми; у науковому тексті реалізується як наукова теорія, у медіатексті – як система поглядів автора (вибір тематики, способів і засобів її розгортання).

Контент-аналіз (< англ. *contents* – зміст і *аналіз*) – один із різновидів *лінгвістичного аналізу*, метод квалітативно-квантитативного аналізу змісту *тексту* / текстів, спрямований на виявлення різноманітних фактів і тенденцій; основними аспектами є з'ясування передумов творення тексту та їх відображення в ньому, виявлення власне текстових формально-змістових особливостей, вивчення посттекстотвірних чинників (упливу на адресата, перцептивних ефектів тощо).

Лексико-фразеологічний аналіз тексту – один із різновидів *лінгвістичного аналізу*, спрямований на вивчення лексичних і фраземних рис *тексту*.

Лінгвістичний аналіз тексту – вивчення *тексту* з погляду його лінгвальних особливостей, основні аспекти аналізу перш за все зумовлені рівнями мови (фонетичний, фонологічний, лексичний, фраземний, дериваційний, граматичний тощо) та пов'язані з різними науковими завданнями; лінгвістичний аналіз має багато різновидів, зокрема *дискурс-аналіз*, *контент-аналіз*, *лексико-фразеологічний*, *синтаксичний*, *стилістичний* та інші.

Лінійність тексту – одна з облігаторних *ознак тексту*, що розглядається в контексті його *зв'язності*, оскільки полягає у послідовному розгортанні за допомогою вербально-невербальних засобів змісту тексту; реалізується за допомогою тих самих засобів, що і когезія.

Макроконтекст (< грец. *macros* – довгий, великий і *контекст*) – контекст максимальний, врахування найбільшої можливої кількості чинників для ідентифікації того чи іншого компонента *тексту*.

Макротема медіатексту (< грец. *macros* – довгий, великий і *тема та текст*) – стрижнева *тема медіатексту*, що розгортається на рівні мікротем; основа тематичного компонента структури тексту.

Медіатекст аналітичний – один із різновидів *медіатексту*, основною диференційною ознакою якого є превалювання аналітичного способу опрацювання *теми / проблеми*.

Медіатекст інформаційний – один із різновидів *медіатексту*, основною диференційною ознакою якого є превалювання інформаційного компонента, тобто констатації певних фактів, згадки явищ тощо без їхньої інтерпретації.

Медіатекст публіцистично-діловий – один із різновидів *медіатексту*, основною диференційною ознакою якого є *контамінація* засобів публіцистичного і ділового стилів.

Медіатекст публіцистично-конфесійний – один із різновидів *медіатексту*, основною диференційною ознакою якого є *контамінація* засобів публіцистичного і конфесійного стилів.

Медіатекст публіцистично-науковий – один із різновидів *медіатексту*, основною диференційною ознакою якого є *контамінація* засобів публіцистичного і наукового стилів.

Медіатекст публіцистично-художній – один із різновидів *медіатексту*, основною диференційною ознакою якого є *контамінація* засобів публіцистичного і художнього стилів.

Медіатекст розмовний – один із різновидів *медіатексту*, мовлення, що характеризується непрофесійним авторством; широко представлений у конвергентних / новітніх медіа.

Мем у медіамовленні (< англ. *meme* < грец. *mīmēta* і *медіамовлення*) – одиниця культурної інформації; масово поширюване в онлайн-медіа переважно спонтанно багатьма способами, засобами та в різних формах (електронною поштою, в месенджерах, форумах, блогах тощо) явище.

Метатекстуальність (< грец. *meta* – префіксоїд, який означає проміжне становище, зміну, перетворення, і *текстуальність*) – один із різновидів *інтертекстуальності*, що виявляється в окремому конкретному *тексті* як покликання (згадки, коментування, аналіз тощо) на інший текст.

Методи текстознавства – способи вивчення *тексту*, що застосовуються на основі гносеологічних принципів, включають загальнонаукові, загальнологічні (аналітико-синтетичний, елементарно-теоретичний, індуктивно-дедуктивний тощо), методи теоретичних досліджень (аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, історичний та ін.) та вузькогалузеві (*дискурс-аналіз, контент-аналіз, стилістичний, лексико-фразеологічний, синтаксичний аналіз тексту* тощо).

Мікроконтекст (< грец. *micros* – малий і *контекст*) – мінімальний *контекст*, найменше, що береться до уваги для ідентифікації того чи іншого компонента *тексту*; мінімальне оточення текстової одиниці, необхідне й достатнє для вирішення різноманітних завдань (інтерпретації, аналізу тощо).

Мікротема тексту (< грец. *micros* – малий і *тема* та *текст*) – підтема, часткова *тема*, що підпорядкована *макротемі*, служить для її розкриття і розгортання; є складовою тематичного компонента тексту.

Мовлення засобів масової інформації – конкретний частковий вияв загальнонаціональної літературної мови, її специфічний варіант, актуалізований за допомогою засобів масової інформації; виявляється в *текстах* газет, журналів, радіо, телебачення, онлайн-медіа.

Модальність тексту – ознака, що виявляється на всіх рівнях і виражає ставлення мовця / автора до предмета мовлення.

Одиниці тексту – складові *тексту*, вичленовувані сегментні / суперсегментні, комунікативні / некомунікативні одиниці, що виконують різні функції й перебувають у відповідних зв'язках; з одного боку, пов'язані на логіко-поняттєвому, семантичному рівні, з іншого – на формально-граматичному; класифікуються відповідно до лінгвальних рівнів (фонетичний – синтагма, фраза, синтаксичний – речення і т. д.).

Одиниці тексту комунікативні – різноманітні текстові одиниці, що, крім інших, виконують комунікативну функцію: фраза, речення, надфразна єдність (в аспекті логіки – судження, міркування).

Одиниці тексту некомунікативні – різноманітні сегментні й суперсегментні текстові одиниці, що виконують різноманітні функції, окрім комунікативної: фонема / звук, лексема / слово, словосполучення, фразовий наголос тощо.

Ознаки тексту – риси тексту як лінгвальної одиниці і явища, що виявляються в процесі його функціонування; можна виокремити притаманні, обов'язкові, зумовлені його природою (*іманентні*) та необов'язкові, *вторинні* ознаки.

Ознаки тексту вторинні – необов'язкові, несуттєві для природи тексту зумовлені *іманентними* риси; вияв таких вторинних ознак, як ефективність, ясність, правильність, логічність, естетичність тощо, зумовлений усім комплексом чинників творення й функціонування тексту.

Ознаки тексту первинні / іманентні – притаманні, обов'язкові риси, визначальні для тексту як лінгвального явища і одиниці, тобто зумовлені його природою: *когезія, когерентність, викінченість, членованість, просторово-часова зумовленість*.

Паратекстуальність (< грец. *para* – префіксоїд, який означає суміжність, переміщення, відхилення, зміну, і *текстуальність*) – один із різновидів *інтертекстуальності*, що виявляється як зв'язок окремого конкретного тексту з іншими елементами архітекτονіки твору – назвою, передмовою, епіграфом, післямовою, постскриптумом тощо.

Підтекст / латентний зміст / прихований зміст (< лат. *latens (latentis)* – прихований і *зміст*) – прихований, не виражений буквально / словами зміст, такий, що виникає внаслідок асоціацій у результаті інтерпретації реципієнтом авторських натяків, алюзій, образів (прогнозований латентний зміст) або авторських недоглядів, випадкових збігів, неточних висловлювань тощо (непрогнозований латентний зміст).

Пресупозиція (< лат. *prae* – попереду і *suppositio* – припущення) – компонент смислу речення, який має бути істинним для того, щоб воно не сприймалося як семантично аномальне або

недоречно у відповідному контексті; забезпечує правильність / істинність *медіатексту* та адекватність його сприймання.

Просторово-часова зумовленість / континуум (< лат. *continuum* – безперервне, суцільне) **тексту** – одна з обов'язкових ознак *тексту*, що зумовлена його природою й полягає у зв'язку тексту з просторово-часовими умовами творення й функціонування.

Прототип текстовий (< грец. *prōtotypon* < грец. *prōtos* – перший, первинний та грец. *typos* – слід, відбиток і *текстовий*) – прообраз, первісний зразок *тексту*; модель, *текстема*.

Публіцистичний текст – один зі стильових різновидів *тексту* (поряд з офіційно-діловим, науковим, художньо-белетристичним, конфесійним, розмовним) та основний вияв *медіатексту*, визначальною для якого є публіцистична стильова домінанта, тобто засоби публіцистичного функціонального стилю сучасної літературної мови.

Різновиди фактів у медіатексті – *факт у медіатексті* виявляється по-різному і в різних формах, тому має різновиди: за сферами (політичні, економічні, культурні, освітні, релігійні, спортивні тощо); за джерелами, способом отримання (безпосередні та опосередковані; емпіричні й неемпіричні); за способом утілення, репрезентацією (вербальні, невербальні та вербально-невербальні).

Синтаксичний аналіз тексту – один із різновидів *лінгвістичного аналізу*, спрямований на виявлення синтаксичних особливостей *тексту*.

Система тексту (< грец. *systema* – утворення і *текст*) – детермінована поняттями «система», «система мови»; сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених елементів, що утворюють складнішу єдність, розглядувану з боку елементів.

Стиль тексту (< лат. *stilus* < грец. *stylos* – паличка для письма) – 1) різновид *тексту*, зумовлений превалюванням засобів одного з функціональних стилів мови (різновиду, закріпленого традицією за однією зі сфер соціального життя та частко-

во відмінного від інших різновидів мови за всім основними параметрами – фонетикою, лексикою, морфологією тощо); можна виокремити публіцистичний, науковий, офіційно-діловий, конфесійний та інші різновиди; 2) авторська манера, див. *ідіостиль*.

Структура твору / тексту (< лат. *strictura* < *stringo* – стискаю і *текст*) – детермінована поняттями «структура», «структура мови»; склад і внутрішня організація єдиного цілого (*твору / тексту*), розглядувана з боку його цілісності; у структурі твору / тексту можна виокремити *тематичний, фактологічний, логіко-поняттєвий, емоційно-експресивний, архітектонічний, композиційний* та інші компоненти.

Стилістичний аналіз тексту – один із різновидів лінгвістичного аналізу, спрямований на вивчення стилістичних особливостей *тексту*.

Стильова визначеність тексту – належність *тексту* до одного з функціональних *стилів* мови на підставі домінантних ознак.

Стильова домінанта медіатексту (*домінанта* < лат. *dominans (dominantis)* і *стильова та медіатекст*) – панівний – превалювання в *медіатексті* комплексу засобів одного з функціональних *стилів*.

Твір (вербальний) – те, що створене ким-небудь і реально існує у вербальній формі, продукт творчої діяльності людини; конкретна реалізація *тексту* з усіма її складовими; див. *компоненти твору*.

Твір журналістський – продукт творчої діяльності журналіста з усіма властивими *твору й тексту* ознаками.

Твір медійний – *твір*, оприлюднений за допомогою медійних засобів масової комунікації (газети, журнали, радіо, телебачення, онлайн-ресурси).

Тег у медіамовленні (< англ. *tag*) – релевантне слово, ключове поняття, термін, певним чином виокремлене в онлайн-мовленні, що зберігає асоціативні зв'язки з творами, їхніми вербальними, невербальними й вербально-невербальними фрагментами, виконуючи інформативну, класифікаційну, пошукову та інші функції.

Текст (< лат. *textum* – тканина, зв'язок, побудова) – лінгвальна комунікативна одиниця найвищого рівня, писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, у ближчій перспективі пов'язаних смисловими і граматичними зв'язками, а в дистантному плані об'єднаних формально й тематично (на підставі не менш як двох мікротем); характеризується зв'язністю, цілісністю, викінченістю, членованістю, просторово-часовою зумовленістю тощо.

Текст блогівий (< англ. *blog* < *web log* – мережевий журнал чи щоденник подій і текст) – *текст* щоденникового характеру, що оприлюднюється у новітніх медіа (на онлайн-ресурсах).

Текст канонічний (< канонічний < грец. *kanōn* – палиця; правило, норма і *текст*) – перевірений часом, історично, культурно, соціально значущий *текст*, створений за всіма канонами, майже ідеальний, такий, що є взірцем для наслідування.

Текст медійний / медіатекст – один із різновидів *тексту*, визначальною рисою якого є актуалізація в засобах масової комунікації (друкованих, електронних, онлайн), однією з форм вияву є *журналістський публіцистичний текст*.

Текст журналістський – один із різновидів *тексту* та основний вияв *медіатексту*, визначальними рисами якого є професійне журналістське авторство, домінування публіцистичних засобів, соціально значуща актуальна проблематика, орієнтація на широку аудиторію, оприлюднення в засобах масової інформації.

Текст патогенний. (< грец. *pathos* – біль, страждання і ...генний та *текст*) – *текст*, що своїм змістом може негативно впливати на реципієнта (формувати катастрофічний світогляд, дезорієнтовувати, підштовхувати до деструктивних дій тощо).

Текст писемний – графічно зафіксований *текст*; має рукописний і друкований (традиційний та електронний) різновиди; реалізується, крім іншого, як *медіатекст* у традиційних друкованих (газетно-журнальних) та онлайн-нових ЗМІ.

Текст прецедентний (< *прецедент* < лат. *praecedence* (*praecedentis*) – який передує і *текст*) – значущий, широко знаний конкретний *текст*, що згадується в різних контекстах і до якого часто апелюють; текст, котрий увійшов в історію і є прикладом (позитивним чи негативним).

Текст публіцистичний (< лат. *publicus* – суспільний і *текст*) – *текст*, виконаний у публіцистичному стилі, серед основних ознак якого – суспільна значущість тематики, лаконічність, орієнтація на широку аудиторію, контамінація стильових засобів тощо; має писемну й усну форми реалізації.

Текст типовий (1) / **типовий** (2) (< грец. *typos* – відбиток, зразок, форма і *текст*) – 1) *текст*, який відображає характерні (типові) ознаки для текстів того ж класу (зокрема, типовий медіатекст, типовий науковий текст тощо); 2) взірцевий текст, такий, що відповідає певному текстовому зразку, повністю узгоджується з моделлю тексту відповідного розряду.

Текст усний – *текст*, що має звукове оформлення; реалізується, крім іншого, як *медіатекст* у традиційних аудіовізуальних (радіо, телебачення) та онлайн-ових ЗМІ.

Текстема (< *текст* і ...*ема*) – абстрактна інваріантна одиниця, що характеризується наявністю ієрархічно організованих прототипних ознак *тексту*; як віртуальна одиниця протиставлена актуалізованому (реальному, окремому) *тексту*, тобто її конкретній реалізації (твору); класифікація текстом здійснюється за різними параметрами, як-от: гнучкість форми (стандартизовані / нестандартизовані), стильові й жанрові особливості тощо; текстовий прототип, модель, схема класу текстів; термін сконструйовано за аналогією з іншими номінаціями мовних одиниць (фонема, морфема, лексема тощо).

Текстознавство – розділ мовознавства, предметом якого є *текст* як лінгвальне явище, його природа, характерні риси, специфіка створення / породження й функціонування; котрий тісно пов'язаний з усіма лінгвістичними та деякими іншими галузями.

Текстологія (< *текст* і ...*логія* < грец. *logos* – слово, вчення) – особлива галузь філології, спрямована на вивчення переважно давніх *текстів*, з'ясування питань ідентичності *тексту*,

канонічності форми тощо; не тотожний терміну «*текстознавство*».

Тема тексту (< грец. *thema* – основа, положення і *текст*) – 1) предмет судження, зображення, дослідження, обговорення; у *тексті* / *медіатексті* виявляється як *макро-* і *мікротеми* (підтеми); 2) в актуальному членуванні речення компонент тема-рематичного зв'язку, де тема – дане, відоме, а рема – нове.

Теорія тексту (< грец. *theōria* – розгляд, дослідження і *текст*) – теорія (система узагальненого знання, сукупність положень і поглядів), що лежить в основі *текстознавства*, вироблена на підставі переважно лінгвістичних понять система знань про *текст* як одиницю мови найвищого рангу.

Факт (< лат. *factum* – зроблене) – 1) дійсна, невигадана подія, явище; 2) реальність, дійсність; те, що об'єктивно існує.

Факт у медіатексті – 1) дійсна, невигадана подія, явище, що залучені в *медіатекст* як складові фактичної, інформаційної основи та аргументації; 2) об'єктивна реальність, дійсність, з якою безпосередньо пов'язаний зміст *тексту*, яка в ньому відображена у вигляді окремих вербально-невербальних елементів, різновидів.

Функції тексту (< лат. *functio* – виконання, звершення і *текст*) – 1) роль, призначення *тексту* в спілкуванні, які виявляють його сутність і природу в динаміці; функції тексту (комунікативна, когнітивна, гносеологічна, експресивна, емоційна, метамовна тощо) зумовлені функціями мови й перебувають у тісному зв'язку; 2) внутрішня і зовнішня детермінована відповідність / залежність одиниць тексту.

Функції тексту в медіа / функції медіатексту (< функції і *медіа*, *медіатекст*) – 1) роль, призначення *медіатексту* в спілкуванні, які виявляють його сутність і природу в динаміці; функції медіатексту (комунікативна, когнітивна, гносеологічна, експресивна, емоційна та інші) зумовлені функціями тексту, мови й перебувають у тісному зв'язку; 2) внутрішня і зовнішня детермінована відповідність / залежність одиниць медіатексту.

Цілісність / когерентність тексту (< лат. *cohaerens* – зв'язний, взаємопов'язаний) – одна з облігаторних ознак *тексту*, що полягає у єдності всіх його складових на рівні змісту і форми та реалізується взаємозумовленістю, взаємопов'язаніс-

тю вербальних засобів розгортання теми; розрізняють смисло-ву, структурну, комунікативну цілісність.

Членованість тексту – одна з облігаторних ознак *тексту*, зумовлена його логічною побудовою з менших одиниць, що дає підстави структурування тексту за різними параметрами та з різною метою; розрізняють глибинну й поверхову, концептуальну, змістову, графічну, інтонаційну, граматичну тощо членованість.

Шпаруватість тексту – неіманентна ознака *тексту*, прогалини (відсутність мікротем, необхідних для перцепції, недостатність аргументації, відсутність потрібних фактів або їх непереконливість та ін.) у розгортанні теми.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: [підручник] / Ф. С. Бацевич. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 342 с. – (Альма-матер).
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
3. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: [навч. посіб.] / Віктор Коптілов. – К.: Юніверс, 2002. – 280 с.
4. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
5. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
6. Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
7. Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – 336 с.
8. Словник іншомовних слів / [Уклад. Л. О. Пустовіт, О. І. Скопненко, Г. М. Сюта, Т. В. Цимбалюк]. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
9. Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2004. – 752 с.
10. Словник української мови: в 11 т. – К.: Наукова думка, 1970-1980.
11. Шаповалова Г. В., Шебештян Я. М. Гостримо перо. Основи журналістикознавчих розвідок / Галина Шаповалова, Ярослава Шебештян. – Ужгород: Карпати, 2012. – 168 с.

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Текстознавство як розділ лінгвістики.

1. Предмет, методи, зв'язок текстознавства з іншими дисциплінами.
2. Стрижневі поняття теорії тексту.
3. Основні дефініції тексту.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.

2. Проілюструвати конкретний вияв стрижневих понять теорії тексту та його характеристик, включених у дефініції, прикладами з журналістської творчості.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 2. Функції тексту.

1. Поліфункціональність тексту та її зумовленість багатоманітністю функцій мови.
2. Функціональна специфіка медіатексту.
3. Особливості детермінованості функцій медіатексту завданнями журналістики й роллю сучасних засобів масової інформації.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. Подати приклади реалізації основних функцій медіатексту у зв'язку із завданнями і роллю сучасних ЗМІ.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 3. Ознаки тексту.

1. Обов'язкові / іманентні ознаки тексту:

- а) когезія як ознака тексту;
- б) когерентність тексту: засоби й особливості вияву;
- в) лінійність як облігаторна ознака тексту;
- г) членованість як обов'язкова ознака тексту (інтонаційні та графічні засоби членування);
- г) викінченість тексту;
- д) просторово-часовий континуум як ознака й категорія тексту.

2. Вторинні ознаки тексту.

3. Особливості вияву іманентних і вторинних ознак у медіатексті.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.

2. Продемонструвати специфіку актуалізації первинних і вторинних ознак медіатексту на основі аналізу сучасних друкованих творів.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Шебештян Я., Шаповалова Г. Ознаки тексту як універсальна категорія для творів усіх стилів і жанрів / Я. Шебештян, Г. Шаповалова // Мова. Суспільство. Журналістика: Збірник матеріалів і тез XXI міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування і розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика» (Київ, 3 квітня 2015). – К.: Видавець Паливода А. В., 2015. – С. 101-104.

Тема 4. Комунікативні культуромовні ознаки як обов'язкові в журналістському тексті.

1. Змістовність як ознака медіатексту.
2. Правильність, нормативність і чистота як ознаки медіатексту.
3. Точність і логічність як ознаки медіатексту.
4. Ясність, доречність і стислість як ознаки медіатексту.
5. Багатство, виразність та естетичність як ознаки медіатексту.
6. Дієвість / ефективність як бажана ознака медіатексту.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. Продемонструвати вияв комунікативних культуромовних ознак у сучасному медіатексті. Враховуючи культуромовний аспект, порівняти твори загальнонаціональних і місцевих медіа.

Література

- Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
- Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика / М. І. Пентилюк. – К.: Вежа, 1994. – 240 с.
- Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К.: Наукова думка, 1976. – 286 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Шебештян Я., Шаповалова Г. Ознаки тексту як універсальна категорія для творів усіх стилів і жанрів / Я. Шебештян, Г. Шаповалова // Мова. Суспільство. Журналістика: Збірник матеріалів і тез XXI міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування і розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика» (Київ, 3 квітня 2015). – К.: Видавець Паливода А. В., 2015. – С. 101-104.

Тема 5. Поняття про одиниці тексту; некомунікативні одиниці.

1. Лінійні / синтагматичні та нелінійні / парадигматичні одиниці тексту.
2. Диференціація одиниць тексту за рівнями мови.
3. Некомунікативні одиниці тексту.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. З'ясувати особливості вияву і взаємодії різних одиниць тексту на основі аналізу усного та друкованого журналістського мовлення.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – 336 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Сучасна українська літературна мова / [за ред. А. П. Грищенка]. – К.: Вища школа, 1997. – 493 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 6. Комунікативні одиниці тексту.

1. Синтаксичні елементи й компоненти тексту.
2. Види зв'язку елементів і компонентів у тексті.
3. Засоби зв'язку елементів і компонентів у тексті.
4. Надфразна єдність як реальна одиниця тексту.
5. Темо-рематична організація висловлювань у надфразній єдності.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. Проілюструвати види, засоби зв'язку елементів і компонентів тексту прикладами з медіамовлення; на основі газетно-журнальних текстів схарактеризувати особливості темо-рематичної організації висловлювань у надфразній єдності.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Гуйванюк Н. В., Кардащук О. В., Кульбабська О. В. Синтаксис сучасної української мови. Схеми і таблиці: [навч. посіб.] / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кардащук, О. В. Кульбабська. – Чернівці: Рута, 2003. – 159 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – 336 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 7. Структура медіатексту.

1. Поняття про структуру тексту, її компоненти.
2. Структурні змістові компоненти медіатексту.
3. Авторський і перцептивний варіанти змістових компонентів структури медіатексту.
4. Тематичний компонент медіатексту.
5. Макро- і мікросемантика. Зв'язок мікротеми з підтемою та надфразною єдністю.
6. Шпаруватість тексту у зв'язку з макро- і мікросемантикою.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. Продемонструвати основні структурні компоненти медіатексту прикладами з журналістської творчості; проаналізувати тематичний компонент одного медіатексту, визначивши його авторський і перцептивний варіанти; подати ілюстрації шпаруватості медіатексту на рівні макро- і мікросемантики.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Гуйванюк Н. В., Кардашук О. В., Кульбабська О. В. Синтаксис сучасної української мови. Схеми і таблиці: [навч. посіб.] / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кардашук, О. В. Кульбабська. – Чернівці: Рута, 2003. – 159 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – 336 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 8. Інформаційне наповнення та емоційна забарвленість медіатексту у зв'язку з його структурою.

1. Фактологічний компонент медіатексту.
2. Інформаційний компонент медіатексту.
3. Логіко-поняттєвий компонент медіатексту.
4. Емоційно-експресивний та психологічний компоненти медіатексту.
5. Архітектонічний та композиційний компоненти медіатвору.
6. Комунікативний компонент медіатексту.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. На основі одного медіатексту проаналізувати фактологічний, інформаційний, логіко-поняттєвий, емоційно-експресивний, композиційний, архітектонічний, комунікативний компоненти.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Гуйванюк Н. В., Кардащук О. В., Кульбабська О. В. Синтаксис сучасної української мови. Схеми і таблиці: [навч. посіб.] / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кардащук, О. В. Кульбабська. – Чернівці: Рута, 2003. – 159 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – 336 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 9. Види текстів за формою втілення і способом викладу.

1. Диференціація текстів за формами їх реалізації: усний і письмовий різновиди медіатексту.
2. Своєрідність усного медіатексту (сфери актуалізації, засоби втілення).
3. Характерні риси письмового медіатексту (сфери актуалізації, засоби втілення).
4. Види тексту за способом викладу (індуктивний / дедуктивний; опис, розповідь, міркування).

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. Виконати порівняльний аналіз письмового й усного медіатекстів (для більшої зручності усний текст можна відтворити фонетичною транскрипцією); проілюструвати види медіатексту за способом викладу матеріалу.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації: [навч. посіб.] / А. О. Капелюшний. – [2-ге вид, випр. і доп.]. – Львів: ПАІС, 2009. – 432 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика / М. І. Пентилюк. – К.: Вежа, 1994. – 240 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Сучасна українська літературна мова / [за ред. А. П. Грищенка]. – К.: Вища школа, 1997. – 493 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 10. Сильова диференціяція текстів.

1. Поняття стильової визначеності тексту (стильова маркованість і домінанта).
2. Характерні ознаки прозового, поетичного, драматичного текстів.
3. Формально-змістові особливості офіційно-ділового тексту.
4. Формально-змістові особливості наукового тексту.
5. Формально-змістові особливості розмовного тексту.
6. Формально-змістові особливості конфесійного тексту.
7. Формально-змістові особливості художньо-белетристичного тексту.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. Продемонструвати особливості вияву прозового, поетичного, драматичного мовлення в медіаторчості; виявити приклади стильової контамінації (поєднання засобів, напр., офіційно-ділового й публіцистичного, наукового й публіцистичного, конфесійного й публіцистичного стилів) у журналістських текстах.

Література

- Дудик П. С. Стилїстика української мови: [навч. посіб.] / П. С. Дудик. – К.: ВЦ «Академія», 2005. – 368 с. – (Альма-матер).
- Коваль А. П. Практична стилїстика сучасної української мови / А. П. Коваль. – [вид. 3-тє, доп. і перероб.]. – К.: Вища школа, 1987. – 351 с.
- Кочан І. М. Лїнгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-є вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Методика проведення лїнгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: [підручник] / Олександр Пономарів. – [3-тє вид., перероб. та доп.]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-полїграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Стилїстика української мови: [підручник] / [Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько]. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.

Тема 11. Своєрідність публіцистичного тексту.

1. Формально-змістові особливості публіцистичного тексту.
2. Лексико-фразеологічна специфіка публіцистичного тексту.
3. Граматичні особливості публіцистичного тексту.
4. Засоби увиразнення публіцистичного тексту.
5. Особливості вияву авторського «я» в медіатексті.
6. Сучасні тенденції у сфері публіцистичного текстотворення.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.

2. Продемонструвати лексико-фразеологічну, граматичну специфіку публіцистичного тексту; на прикладі одного медіатексту виокремити його основні формально-змістові особливості; подати ілюстрації типових засобів увиразнення в журналістському тексті; схарактеризувати вияв авторського «я» в медіатексті; із залученням онлайн-текстів окреслити новітні тенденції журналістського текстотворення.

Література

- Дудик П. С. Стилїстика української мови: [навч. посіб.] / П. С. Дудик. – К.: ВЦ «Академія», 2005. – 368 с. – (Альма-матер).
- Коваль А. П. Практична стилїстика сучасної української мови / А. П. Коваль. – [вид. 3-тє, доп. і перероб.]. – К.: Вища школа, 1987. – 351 с.
- Кочан І. М. Лїнгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-є вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Лось Й. Д. Публіцистика й тенденції розвитку світу: [навч. посіб. у 2 ч.] / Йосип Лось. – Ч. 1. – Львів: ПАІС, 2008. – 376 с.
- Особливості мови і стилю засобів масової інформації / [А. П. Коваль, Г. Я. Солганик, О. Ф. Пінчук, Г. К. Конторчук та ін.]. – К.: Вища школа, 1983. – 152 с.
- Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: [підручник] / Олександр Пономарів. – [3-тє вид., перероб. та доп.]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-полїграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Стилїстика української мови: [підручник] / [Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько]. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (спївголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.

Тема 12. Жанрова диференціація медіатексту.

1. Інформаційні медіатексти.
2. Аналітичні форми медіатексту.
3. Художньо-публіцистичні жанри медіатексту.
4. Жанрова контамінація в медіомовленні.
5. Новітні форми медіатексту.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.

2. Навести приклади медіатекстів різних жанрових груп, обґрунтувати на формально-змістовому рівні жанрову належність кожного з них; проілюструвати явище жанрової контамінації в медіатексті; виявити факти журналістської творчості, що засвідчують наявність новітніх форм медіатексту.

Література

- Гол Д. Онлайн-журналістика / Д. Гол; [пер. з англійської]. – К.: «К.І.С.», 2005. – 344 с.
- Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: [підручник] / В. Й. Здоровега. – [вид. 2-е, перероб., допов.]. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
- Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – [вид. 3-тє, доп. і перероб.]. – К.: Вища школа, 1987. – 351 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Михайлин І. Л. Основи журналістики: [підручник] / І. Л. Михайлин. – [вид. 3-тє, доп. і поліпш.]. – К.: ЦУЛ, 2002. – 284 с.
- Москаленко А. З. Теорія журналістики: [підручник] / Анатолій Москаленко. – К.: Експрес-об'ява, 1998. – 336 с.
- Особливості мови і стилю засобів масової інформації / [А. П. Коваль, Г. Я. Солганик, О. Ф. Пінчук, Г. К. Конторчук та ін.]. – К.: Вища школа, 1983. – 152 с.
- Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови: [підручник] / Олександр Пономарів. – [3-тє вид., перероб. та доп.]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.

Тема 13. Базові й дотичні поняття текстознавства.

1. Особливості зв'язку понять «твір» і «текст».
2. Текст і дискурс: взаємозв'язок понять.
3. Контекст і підтекст як поняття текстознавства.
4. Зв'язок понять «концепт» / «концепція» – «медіатекст» / «медіатвір».

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. На основі аналізу медіатексту з'ясувати специфіку зв'язку понять «твір» – «текст» – «дискурс»; виявити в аналізованому журналістському творі латентний зміст; схарактеризувати концепцію дібраного з сучасної медіаторчості аналітичного тексту.

Література

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики / І. Б. Штерн. – К.: АртЕк, 1998. – 336 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 14. Різновиди медіатексту крізь призму особливостей його функціонування.

1. Прецедентний текст і його актуалізація в журналістській творчості.

2. Поняття канонічного тексту, його зв'язок із журналістською практикою.

3. Патогенний текст: основні ознаки та особливості вияву в мас-медійній сфері.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.

2. Подати приклади актуалізації прецедентних текстів у сучасному медіамовленні; дібрати й проаналізувати медіатексти, що мають ознаки патогенності.

Література

Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.

Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.

Потятиник Б. В., Лозинський М. В. Патогенний текст / Б. В. Потятиник, М. В. Лозинський. – Львів: Місіонер, 1996. – 296 с.

Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.

Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.

Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики / І. Б. Штерн. – К.: АртЕк, 1998. – 336 с.

Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 15. Інтертекстуальність як поняття теорії медіатексту.

1. Типи інтертекстуальності (власне інтертекстуальність, паратекстуальність, метатекстуальність, гіпертекстуальність, архітекстуальність).

2. Особливості вияву інтертекстуальності в журналістському текстотворенні.

3. Гіпертекст як новітня форма у медіатворчості.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.

2. Подати ілюстрації різних типів інтертекстуальності, визначити їхні основні особливості; дібрати й схарактеризувати приклади актуалізації гіпертексту в сучасних засобах масової інформації.

Література

Коптілов В. Теорія і практика перекладу: [навч. посіб.] / Віктор Коптілов. – К.: Юніверс, 2002. – 280 с.

Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.

Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.

Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.

Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики / І. Б. Штерн. – К.: АртЕк, 1998. – 336 с.

Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 16. Лінгвістичний аналіз тексту.

1. Принципи лінгвістичного аналізу тексту.
2. Методи лінгвістичного аналізу тексту.
3. Різновиди лінгвістичного аналізу тексту.
4. Специфіка лінгвістичного аналізу медіатексту.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. Виконати один із різновидів лінгвістичного аналізу тексту, прокоментувати задіяні принципи та методи.

Література

- Булаховський Л. А. Нариси з загального мовознавства / Л. А. Булаховський. – К.: Радянська школа, 1955. – 248 с.
- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: [підручник] / М. П. Кочерган. – К.: ВЦ «Академія», 2002. – 368 с. – (Альма-матер).
- Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Шаповалова Г. В., Шебештян Я. М. Гостримо перо. Основи журналістикознавчих розвідок / Галина Шаповалова, Ярослава Шебештян. – Ужгород: Карпати, 2012. – 168 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Тема 17. Сучасний стан теорії тексту.

1. Дискусійні / невирішені питання українського текстознавства.
2. Новітні поняття сучасної теорії тексту.
3. Поняття і терміноапарат текстознавства як ефективний інструмент вивчення сучасної журналістської творчості.
4. Роль знань із текстознавства у творенні професійним мовцем якісних журналістських текстів.

Завдання

1. Підготувати наукові повідомлення / реферати із запропонованої в темі проблематики.
2. Продемонструвати вияв новітніх понять теорії медіатексту конкретними прикладами з журналістської творчості; дібрати ілюстрації й самостійно підготувати медіатекст, який би відповідав усім вимогам щодо якості журналістського твору.

Література

- Коптілов В. Теорія і практика перекладу: [навч. посіб.] / Віктор Коптілов. – К.: Юніверс, 2002. – 280 с.
- Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: [підручник] / Ф. С. Бацевич. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 342 с. – (Альма-матер).
- Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
- Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
- Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
- Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
- Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
- Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики / І. Б. Штерн. – К.: АртЕк, 1998. – 336 с.
- Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ

1. Проаналізувати проблематику медіатексту у зв'язку з історичними обставинами його творення.

2. Проаналізувати фактичну структуру медіатексту у зв'язку з історичними обставинами його творення.

3. Проаналізувати проблематику медіатвору у зв'язку з сучасним контекстом.

4. Проаналізувати мовностилістичні засоби втілення концепції автора.

5. Проаналізувати специфіку ідіостилю автора публікації.

6. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *вибіркове правосуддя, ЄСПЛ, Україна, верховенство права, демократичні цінності, Угода про асоціацію.*

7. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *Україна, Росія, газотранспортна система, приватизація, Верховна Рада, законодавство, національні інтереси.*

8. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *олігархи, офшорні зони, податки, бюджет України, відтік грошей, рівень економіки, середній клас, реформа.*

9. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *авторитаризм, демократія, Конституція України, права людини, свобода зібрань, демократичні принципи.*

10. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *корупція, Україна, рівень життя, олігархи, політична «еліта», зубожіння народу, рівність перед законом.*

11. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *моральні цінності, масова культура, ЗМІ, експансія, національний продукт.*

12. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *Болонський процес, рівень освіти, університет, Україна, ЄС, конкурентоспроможність, перспективи молоді.*

13. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *іслам, Близький Схід, міжнародні відносини, християнство, конфлікт, ООН, диктатура.*

14. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *креативність, відповідальність, свобода слова, мораль, ЗМІ, соціум, професіоналізм.*

15. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *свобода слова, демократичні цінності, ЗМІ, Конституція України, права людини, громадянське суспільство.*

16. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *свобода совісті, релігія, атеїзм, мораль, християнство, гуманізм, нетерпимість.*

17. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *демократія, преференції, політика, еліта, рівність, права людини, правова держава.*

18. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *імідж, репутація, іміджмейкер, адекватність, маніпулювання, правда, ЗМІ.*

19. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *Євросоюз, економічний розвиток, Україна, ресурси, ефективність, інтеграція.*

20. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *ерудиція, освіта, університет, культура мислення, журналістика, самоосвіта, досконалість.*

21. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *екологія, довкілля, промисловість, культура, Земля, людство, катастрофа, антропогенний фактор.*

22. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *асоційоване членство України в ЄС, В. Янукович, Євромайдан, євроінтеграція, Майдан.*

23. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *«Беркут», Небесна сотня, права людини, право на протест, Революція гідності.*

24. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *втручання у внутрішні справи, гібридна війна, Росія, суверенність держави, Україна.*

25. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *анексія, Будапештський меморандум, Крим, міжнародне право, статус без'ядерної держави, Україна.*

26. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *АТО, волонтерський рух, збройні сили України, терористичні організації «ДНР», «ЛНР».*

27. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *міжнародне право, ООН, право вето, припинення війни, Росія, Україна.*

28. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *«гуманітарний» конвой, лінія розмежування, Мінські угоди, нормандський формат, перемир'я.*

29. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *верифікаційна місія, ЗСУ, миротворчий контингент, ОБСЄ, порушення Мінських угод.*

30. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словосполученнями: *інформаційна війна, обов'язок журналіста, професійні журналістські стандарти, «Life News», «Russia Today».*

31. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *Кремль, міжнародне право, Надія Савченко, права людини, російське правосуддя.*

32. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *гуманізм, декомунізація, історична правда, ленінопад, символи тоталітаризму, фашизм.*

33. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *визвольна боротьба, голодомор, комунізм, русифікація, Схід України.*

34. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *боротьба з корупцією, європейські перспективи України, МВФ, реформи, співпраця з ЄС.*

35. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *боедатність ЗСУ, євроатлантична інтеграція, летальна й нелетальна зброя, міжнародна підтримка України, НАТО.*

36. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *«ватник», засади демократії, олігархічна клептократія, «руській мір», фашизм.*

37. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *відповідальність Міноборони, Донецький аеропорт, «кіборги», самопожертва, самостійність держави, терористи.*

38. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *військове командування ЗСУ, героїзм бійців, Дебальцеве, Іловайськ, модернізація армії.*

39. Створити публіцистичний міні-твір за ключовими словами та словосполученнями: *Верховна Рада України, громадянське суспільство, корупція, правова система, урядова криза.*

40. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Вікно у світ можна затулити газетою*» (Єжи Лец).
41. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Коментарі вільні, але факти священні*» (Скотт Чарльз Прествіч).
42. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Кому вдалося раз збрехати, тому вже віри більш не ймуть*» (Левко Боровиковський).
43. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Aut omnia, aut nihil (або все, або нічого)*».
44. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Перед Словом усі рівні*» (Павло Мовчан).
45. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Нове життя нового прагне слова*» (Максим Рильський).
46. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Преса – це паперове сумління*» (Малкольм Маггерідж).
47. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Усе витримає папір, але не читач*» (Жозеф Жубер).
48. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Інформація – основна валюта демократії*» (Ральф Нейдер).
49. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Amat victoria curam (перемога любить підготовку)*».
50. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Aquila non capit muscas (орел не полює на мух)*».
51. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Barba non facit philosophum (борода не робить філософом)*».
52. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Nec sutor ultra crepidam (не суди про те, чого не знаєш)*».
53. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Nulla dies sine linea (жодного дня без рядка)*» (Пліній Старший).
54. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Patet omnibus veritas (правда для всіх відкрита)*».
55. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Salus populi suprema lex esto (благо народу – найвищий закон)*».
56. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Scripta manent (написане лишається)*».
57. Створити публіцистичний міні-твір за макротемою: «*Ubi concordia, ibi victoria (де згода, там перемога)*».
58. Визначити й обґрунтувати жанрову належність медіатексту.
59. Виконати аналіз тематичного компонента медіатексту.
60. Провести аналіз логіко-поняттєвого компонента медіатексту.

61. Здійснити аналіз емоційно-експресивного компонента медіатексту.
62. Проаналізувати психологічний компонент медіатексту.
63. Виконати аналіз інформаційного компонента медіатексту.
64. Здійснити аналіз фактичного компонента медіатексту.
65. Провести аналіз архітектонічного компонента медіатексту.
66. Проаналізувати композиційний компонент медіатексту.
67. Виконати мовностилістичний аналіз медіатексту.
68. Створити медіатекст як вербальне доповнення ілюстрації.

СХЕМИ АНАЛІЗУ

Коментар до виконання аналізу

Запропоновані схеми призначені для глибокого вивчення й розуміння специфіки медіатексту. Їх можна застосовувати у процесі аналізу текстів різних видів (друкованих, аудіовізуальних, конвергентних), хоча слід враховувати, що усний текст потребує особливої уваги також і щодо аспектів звукового оформлення (докладнішої характеристики сегментних і суперсегментних засобів).

Незалежно від типу аналізу роботу над журналістським текстом слід починати з уважного кількаразового його прочитання. Для успішної інтерпретації різних аспектів твору варто за потреби заздалегідь актуалізувати засвоєні під час вивчення різних журналістикознавчих дисциплін поняття й терміни, оскільки вони є інструментом наукового пізнання тексту (так, наприклад, неможливо виконати лексико-фразеологічний аналіз без залучення таких понять-термінів, як *лексема, фразема, метафоризація, десемантизація* тощо; синтаксичний – без окреслень *складне синтаксичне ціле, надфразна єдність, пряма / непряма / невласне-пряма мова, конструкція мішаного типу* та ін. або жанровий – не задіюючи терміноодиць на зразок *жанр, інформаційна група, аналітична складова, художньо-публіцистичні засоби* і под.).

Під час аналізу спостереження щодо різних особливостей медійного тексту бажано фіксувати письмово, аргументуючи власні узагальнення достатньою кількістю інвентарю фактів. Аналіз слід завершувати конкретними, чітко і ясно сформульованими висновками, які впливають з усього викладеного.

Оскільки у схемах враховано більшість важливих аспектів журналістського текстотворення, запропоновані моделі аналізу можна ефективно використовувати під час опанування різноманітних фахових дисциплін: теорії та практики журналістської творчості (друкованої, аудіовізуальної, конвергентної), сучасної української мови в засобах масової інформації, новітньої історії української та світової журналістики, публіцистики, літературного редагування, стилістичного практикуму, а також у процесі виконання студентських наукових робіт.

Лексико-фразеологічний аналіз медіатексту

1. Встановити відповідність застосованих лексико-фразеологічних засобів літературній нормі.
2. З'ясувати наявність і співвідношення в тексті літературних та позалітературних елементів. За наявності ненормативних засобів визначити авторську мотивацію, доцільність застосування у зв'язку з темою.
3. Виявити одиниці спеціального вжитку, кваліфікувати їх за групою, обґрунтувати необхідність застосування.
4. Визначити кількість і склад, пояснити вживання пасивних одиниць.
5. Встановити запозичені елементи, виокремити сучасні запозичення, пояснити їхнє значення й походження.
6. Виявити й проаналізувати лексико-фразеологічні явища, репрезентовані в тексті (переосмислення; авторська трансформація змісту і форми, синонімія, антонімія, паронімія тощо).
7. Зробити висновок про доречність / недоречність застосованих засобів.
8. Пояснити лексико-фразеологічні недоліки тексту, запропонувати правильні, більш вдалі варіанти.

Синтаксичний аналіз медіатексту

1. З'ясувати кількість комунікативних синтаксичних конструкцій (речень, надфразних єдностей, фраз).
2. Встановити співвідношення з мікротемами та абзацами (в письмовому медіатексті).
3. Схарактеризувати зумовленість співвідношення простих і складних речень темою, журналістським завданням, жанром.
4. Виявити фігури стилістичного синтаксису, кваліфікувати їх, окреслити роль.
5. Визначити, наскільки якісно-кількісні синтаксичні особливості медіатексту зумовлені авторською манерою / ідіостилем (для порівняння слід залучити ще кілька текстів цього ж автора).
6. Зробити висновок про доречність / недоречність застосованих засобів.
7. Пояснити синтаксичні недоліки тексту, запропонувати правильні, більш вдалі варіанти.

Стилістичний аналіз медіатексту

1. Визначити фоностилістичні засоби (ресурси милозвучності; псевдоалітерацію, псевдоасонанс; римування (свідоме / несвідоме); поетичні цитати).
2. Схарактеризувати лексичні та фразеологічні засоби (наявність і роль лексики спеціального вжитку, пасивних одиниць, іншомовних слів; фразеологізми, ужиті зі стилістичною метою; репрезентація явищ синонімії, антонімії, паронімії, омонімії; тропи).
3. Проаналізувати морфологічні засоби (морфологічні варіанти).
4. Розглянути синтаксичні засоби (частотність і мета використання синтаксичних конструкцій різних типів; стилістичні фігури).
5. Визначити стильову домінанту; особливості застосування оказіональних одиниць; специфічні риси авторського «я».
6. Зробити висновок про доречність / недоречність застосованих засобів.
7. Пояснити стилістичні недоліки медіатексту, запропонувати правильні, більш вдалі варіанти.

Культуромовний аналіз медіатексту

1. Оцінити змістовність аналізованого медіатвору (узгодженість предмета, змісту й форми мовлення; наявність об'єктивно цінної інформації тощо).
2. Схарактеризувати текст за критерієм правильності / нормативності (відповідність позамовним реаліям, істинності інформації, чинним літературним нормам та ін.).
3. З'ясувати ступінь точності журналістського мовлення в медіатворі (відповідність внутрішнього й зовнішнього планів висловлювання, адекватність лексико-фразеологічних засобів, залученої аргументації тощо).
4. Проаналізувати логічність розгортання змісту медіатексту (дотримання законів логіки, специфіка вияву методів, способів і прийомів логічного осмислення дійсності тощо).
5. Оцінити чистоту мовлення автора твору (послідовність дотримання літературної норми, відсутність нестандартизованих елементів, адекватність слововживання, незапам'ятованість і т. ін.).
6. Схарактеризувати багатство й різноманітність мовлення (кількісно-якісні ознаки застосованих одиниць різних рівнів, способи вираження думки, образність, дотепність etc.).
7. Проаналізувати доречність і ясність викладу (відповідність задіяних мовних ресурсів комунікативній ситуації, зрозумілість висловлювань та ін.).
8. Визначити ступінь естетичності та дієвості мовлення (гармонійність, цілісність внутрішнього й зовнішнього планів, оптимальний добір засобів, очікуваний комунікативний ефект тощо).
9. Зробити висновок про культуромовний рівень аналізованого медіатексту.

Аналіз тематичного компонента структури тексту

1. Опрацювавши медіатекст, визначити його макротему та її зв'язок із назвою твору.
2. Виокремити мікротеми тексту (сформулювати назву кожної мікротеми, пронумерувати їх).
3. Проаналізувати зв'язки між виокремленими мікротемами, встановити підпорядкованість мікротем макротемі. За потреби прокоментувати відхилення від макротемі.
4. Виявити в аналізованому медіатексті інші теми, що безпосередньо не стосуються макротемі.
5. Зробити висновок про однорідність / неоднорідність тематичного компонента структури тексту.
6. Виявити особливості авторського та перцептивного варіантів тематичного компонента. Пояснити розбіжності.
7. Зробити висновок про розгортання і розкриття макротемі.

Аналіз фактологічного компонента структури тексту

1. Виокремити макро- і мікротеми тексту.
2. У межах кожної мікротеми встановити факти, що служать для її розкриття.
3. З'ясувати кількісні та якісні особливості фактів стосовно кожної з мікротем (кваліфікувати їх за типом, джерелами та способом вираження: вербальні / невербальні, одно- / багатослівні тощо).
4. Виявити недоліки у фактологічному компоненті структури аналізованого тексту (надмірність, недостатність фактів).
5. Встановити особливості авторського і перцептивного варіантів фактологічного компонента тексту. Пояснити розбіжності.
6. Зробити висновок про вдалість / невдалість фактологічного компонента структури у зв'язку з розкриттям і розгортанням макротемати тексту.

Аналіз інформаційного компонента структури тексту

1. На основі виокремлених мікротем і фактів, що служать для їх розкриття, встановити співвідношення нової та вже відомої читачеві інформації (враховуючи аудиторне спрямування часопису та його тип).
2. Прокоментувати виявлене співвідношення у зв'язку з основними функціями ЗМІ.
3. З'ясувати зумовленість інформаційної складової медіатексту його жанровою належністю.
4. Встановити особливості авторського і перцептивного варіантів інформаційного компонента структури тексту. Пояснити розбіжності.
5. Зробити висновок про вдалість / невдалість інформаційного компонента у зв'язку із завданнями журналіста й ефективністю їх реалізації.

Аналіз логіко-поняттєвого компонента структури тексту

1. Виокремити макро- і мікротеми медіатексту.
2. У межах кожної мікротеми встановити ключові поняття, які є смисловим ядром.
3. З'ясувати зв'язок і співвідношення виявлених стрижневих понять.
4. Встановити узгодження ключових понять із макротемою тексту та способом, послідовністю її розгортання.
5. Виявити логічні зв'язки між поняттями, зазначити логічні недоліки (відхилення, недостатність понять тощо).
6. Встановити особливості авторського і перцептивного варіантів логіко-поняттєвого компонента структури тексту. Пояснити розбіжності.
7. Зробити висновок про вдалість / невдалість логіко-поняттєвого компонента у зв'язку зі ступенем розкриття теми і загалом завданнями журналіста.

Аналіз емоційно-експресивного та психологічного компонентів структури тексту

1. Виокремити макро- і мікротеми тексту.
2. З'ясувати емоційне забарвлення розробки кожної з мікротем (позитивні / негативні / нейтральні емоції).
3. Схарактеризувати засоби експресії (інгерентні / адгерентні) в медіатексті.
4. Проаналізувати основні засоби вираження авторських емоцій (лексичні, словотвірні, морфологічні тощо).
5. Встановити домінанту в емоційно-експресивному компоненті структури медіатексту, її зв'язок із розкриттям теми.
6. З'ясувати авторську мотивацію щодо емоційно-експресивного плану вираження тексту; зробити припущення стосовно авторської інтерпретації теми на основі виявленого співвідношення раціонального та емоційного.
7. Встановити особливості авторського і перцептивного варіантів емоційно-експресивного та психологічного компонентів структури тексту. Пояснити розбіжності.
8. Зробити висновок про вдалість / невдалість емоційно-експресивного та психологічного компонентів у зв'язку з розкриттям теми і загалом завданнями журналіста.

Аналіз архітектонічного та композиційного компонентів структури тексту

1. Виявити елементи архітектоніки медіатвору.
2. Схарактеризувати лінгвальні складові архітектоніки (узгодженість із темою, ступінь участі у її розкритті).
3. З'ясувати композиційні особливості тексту (спосіб поділу на смислові фрагменти, співвідношення частин).
4. Виокремити паралінгвальні складові архітектоніки, зазначити їхній зв'язок з іншими елементами та роль у розкритті теми.
5. Встановити зумовленість застосованих архітектонічних складових змістом і жанром твору та завданнями автора.
6. Встановити особливості авторського і перцептивного варіантів архітектонічного та композиційного компонентів структури твору. Пояснити розбіжності.
7. Зробити висновок про вдачість / невдачість архітектонічного та композиційного компонентів структури у зв'язку з розкриттям теми і загалом завданнями журналіста.

Аналіз комунікативного компонента тексту

1. З урахуванням особливостей розгортання і розкриття теми з'ясувати набір репрезентованих у тексті основних функцій-варіантів комунікативного впливу (контактна, організаційна, формування поглядів, аферентна, заклична).
2. Схарактеризувати лінгвально-паралінгвальні засоби реалізації контактної функції.
3. Виявити особливості втілення організаційної функції.
4. Встановити специфіку реалізації функції формування поглядів, її зв'язок з авторською позицією, концепцією, світоглядом.
5. Окреслити особливості вияву аферентної функції.
6. З'ясувати засоби реалізації закличної функції.
7. Встановити особливості авторського і перцептивного варіантів комунікативного компонента структури медіатвору. Пояснити розбіжності.
8. Зробити висновок про вдалість / невдалість комунікативного компонента у зв'язку з розкриттям теми і загально завданнями журналіста.

Комплексний аналіз медіатексту за структурою

1. Схарактеризувати тематичний компонент (вказати макро- і мікротеми, особливості розгортання і розкриття теми, спільне та відмінне авторського й перцептивного варіантів).
2. Розглянути фактологічний компонент структури (з'ясувати кількісні та якісні особливості фактів стосовно кожної з мікротем, кваліфікувати їх за типом, джерелами та способом вираження; виявити недоліки; встановити особливості авторського і перцептивного варіантів).
3. З'ясувати особливості інформаційного компонента (на основі виокремлених мікротем і фактів встановити співвідношення нової та вже відомої читачеві інформації; прокоментувати виявлене співвідношення у зв'язку з основними функціями ЗМІ та жанровою належністю медіатексту; встановити специфіку авторського і перцептивного варіантів).
4. Окреслити логіко-поняттєвий компонент (у межах кожної мікротеми встановити ключові поняття, зв'язок і співвідношення між ними; з'ясувати узгодження ключових понять із реалізацією макротем; виявити логічні зв'язки між поняттями, зазначити логічні недоліки; встановити особливості авторського і перцептивного варіантів).
5. Схарактеризувати емоційно-експресивний та психологічний компоненти структури (врахувати емоційне забарвлення розробки кожної з мікротем, емоційно-експресивні засоби; встановити домінанту в емоційно-експресивному компоненті медіатексту, її зв'язок із розкриттям теми, а також авторську мотивацію щодо емоційно-експресивного плану; виявити особливості авторського і перцептивного варіантів).
6. Проаналізувати архітектонічний та композиційний компоненти структури (виявити елементи архітектоніки; з'ясувати композиційні особливості тексту; встановити зумовленість застосованих архітектонічних складових змістом і жанром твору та завданнями автора; розглянути особливості авторського і перцептивного варіантів).
7. Виявити специфіку комунікативного компонента (з'ясувати набір репрезентованих у тексті основних функцій-варіантів комунікативного впливу (контактна, організаційна, формування поглядів, аферентна, заклична); встановити основні засоби реалізації функцій; виявити особливості авторського і перцептивного варіантів).
8. Узагальнити спостереження, враховуючи критерій ефективності / неефективності, основні вимоги до журналістського тексту, авторські завдання та функції ЗМІ.

Аналіз жанрової належності тексту

1. Визначити тему аналізованого медіатексту.
2. З'ясувати спосіб розгортання теми; у випадку, якщо вона розкривається за рахунок кількох / багатьох мікротем, назвати їх та коротко схарактеризувати.
3. Встановити особливості фактологічного (типи фактів, їх кількість) та інформаційного (співвідношення відомого і нового) компонентів розгортання теми / мікротем.
4. Виявити стрижневі поняття, пояснити співвідношення з темою / мікротемами.
5. З'ясувати особливості емоційно-експресивної та психологічної складових журналістського тексту (основні засоби привернення уваги, емоційна домінанта).
6. Визначити наявність у тексті авторських міркувань, узагальнень, спосіб їх аргументації (на рівні фактів, логіки).
7. Окреслити тип мовлення (монолог, діалог чи їх поєднання), спосіб викладу (індуктивний, дедуктивний, традуктивний), вид тексту (розповідь, роздум, опис, їх поєднання).
8. Схарактеризувати мовностильові ознаки (звернути увагу на різностильові засоби, контамінацію), стильову домінанту тексту і риси ідіостилю.
9. Оцінити обсяг, архітектоніку й композиційні особливості медіатвору.
10. Зробити висновок про жанрову належність тексту (група, підгрупа, контамінація форм).

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ “ТЕКСТОЗНАВСТВО”

1. Текстознавство як розділ лінгвістики: предмет, завдання, методи, зв'язок з іншими дисциплінами.
2. Стрижневі поняття текстознавства.
3. Основні дефініції тексту.
4. Функції тексту.
5. Функціональна специфіка медіатексту і завдання журналістики.
6. Ознаки тексту.
7. Обов'язкові / іманентні ознаки тексту.
8. Когезія як ознака тексту.
9. Когерентність тексту: засоби й особливості вияву.
10. Лінійність як облігаторна ознака тексту.
11. Членованість як обов'язкова ознака тексту (інтонаційні та графічні засоби членування).
12. Викінченість тексту.
13. Просторово-часовий континуум як ознака й категорія тексту.
14. Вторинні ознаки тексту.
15. Особливості вияву іманентних і вторинних ознак у медіатексті.
16. Комунікативні культуромовні ознаки як обов'язкові в журналістському тексті.
17. Змістовність як ознака медіатексту.
18. Правильність як ознака медіатексту.
19. Нормативність як ознака медіатексту.
20. Чистота як ознака медіатексту.
21. Точність як ознака медіатексту.
22. Логічність як ознака медіатексту.
23. Ясність як ознака медіатексту.
24. Доречність як ознака медіатексту.
25. Стислість як ознака медіатексту.
26. Багатство мовлення як ознака медіатексту.
27. Виразність як ознака медіатексту.
28. Естетичність як ознака медіатексту.
29. Дієвість / ефективність як ознака медіатексту.
30. Диференціація одиниць тексту за рівнями мови.
31. Комунікативні одиниці тексту.
32. Некомунікативні одиниці тексту.
33. Синтаксичні елементи й компоненти тексту.

34. Види зв'язку елементів і компонентів у тексті.
35. Засоби зв'язку елементів і компонентів у тексті.
36. Надфразна єдність як реальна одиниця тексту.
37. Тема-рематична організація висловлювань у надфразній єдності.
38. Лінійні / синтагматичні та нелінійні / парадигматичні одиниці тексту.
39. Структурні змістові компоненти медіатексту.
40. Авторський і перцептивний варіанти змістових компонентів структури медіатексту.
41. Тематичний компонент структури медіатексту.
42. Макро- і мікросемантика. Зв'язок мікротеми з підтемою та надфразною єдністю.
43. Шпаруватість тексту у зв'язку з макро- і мікросемантикою.
44. Фактологічний компонент медіатексту.
45. Інформаційний компонент медіатексту.
46. Логіко-поняттєвий компонент структури медіатексту.
47. Емоційно-експресивний компонент медіатексту.
48. Психологічний компонент медіатексту.
49. Композиційний компонент структури медіатексту.
50. Архітектонічний компонент медіатвору.
51. Комунікативний компонент структури медіатексту.
52. Диференціація текстів за формами їх реалізації: усний і письмовий різновиди медіатексту.
53. Своєрідність усного медіатексту (сфери актуалізації, засоби втілення).
54. Характерні риси письмового медіатексту (сфери актуалізації, засоби втілення).
55. Види тексту за способом викладу (індуктивний / дедуктивний; опис, розповідь, міркування).
56. Поняття стильової визначеності тексту (стильова маркованість і домінанта).
57. Диференційні ознаки прозового, поетичного, драматичного текстів.
58. Формально-змістові особливості офіційно-ділового тексту.
59. Формально-змістові особливості наукового тексту.
60. Формально-змістові особливості розмовного тексту.
61. Формально-змістові особливості конфесійного тексту.
62. Формально-змістові особливості художньо-белетристичного тексту.

63. Формально-змістові особливості публіцистичного тексту.
64. Лексико-фразеологічна специфіка публіцистичного тексту.
65. Граматичні особливості публіцистичного тексту.
66. Засоби увиразнення публіцистичного тексту.
67. Особливості вияву авторського «я» в медіатексті.
68. Сучасні тенденції у сфері публіцистичного текстотворення.
69. Жанрова диференціація медіатексту.
70. Інформаційні медіатексти.
71. Аналітичні форми медіатексту.
72. Художньо-публіцистичні жанри медіатексту.
73. Жанрова контамінація в медіомовленні.
74. Новітні форми медіатексту.
75. Особливості зв'язку понять «твір» і «текст».
76. Поняття дискурсу і теорії дискурсу.
77. Текст і дискурс: взаємозв'язок понять.
78. Контекст як поняття текстознавства.
79. Підтекст, засоби його реалізації.
80. Інтертекстуальність як поняття теорії медіатексту.
81. Типи інтертекстуальності (власне інтертекстуальність, паратекстуальність, метатекстуальність, гіпертекстуальність, архітекстуальність) та особливості їх вияву в журналістському текстотворенні.
82. Гіпертекст як новітня форма у медіаторчості.
83. Зв'язок понять «концепт» / «концепція» – «медіатекст» / «медіатвір».
84. Прецедентний, канонічний і патогенний текст: основні ознаки та особливості вияву в мас-медійній творчості.
85. Лінгвістичний аналіз тексту.
86. Принципи лінгвістичного аналізу тексту.
87. Методи лінгвістичного аналізу тексту.
88. Різновиди лінгвістичного аналізу тексту.
89. Специфіка лінгвістичного аналізу медіатексту.
90. Дискусійні / невирішені питання українського текстознавства.
91. Новітні поняття сучасної теорії тексту.
92. Поняття і терміноапарат текстознавства як ефективний інструмент вивчення сучасної журналістської творчості.
93. Роль знань із текстознавства у творенні професійним мовцем якісних журналістських текстів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булаховський Л. А. Нариси з загального мовознавства / Л. А. Булаховський. – К.: Радянська школа, 1955. – 248 с.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М.: Наука, 1981. – 139 с.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
4. Гуйванюк Н. В., Кардащук О. В., Кульбабська О. В. Синтаксис сучасної української мови. Схеми і таблиці: [навч. посіб.] / Н. В. Гуйванюк, О. В. Кардащук, О. В. Кульбабська. – Чернівці: Рута, 2003. – 159 с.
5. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: [підручник] / В. Й. Здоровега. – [вид. 2-е, перероб., допов.]. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
6. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: [навч. посіб.] / Віктор Коптілов. – К.: Юніверс, 2002. – 280 с.
7. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / І. М. Кочан. – [2-е вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
8. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
9. Методика проведення лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик, А. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К., 1984. – 120 с.
10. Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. – К.: РВЦ «Київський університет», 1998. – 336 с.
11. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: [підручник] / Олександр Пономарів. – [3-тє вид., перероб. та доп.]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.
12. Потятиник Б. В., Лозинський М. В. Патогенний текст / Б. В. Потятиник, М. В. Лозинський. – Львів: Місіонер, 1996. – 296 с.
13. Радзієвська Т. В. Комунікативно-прагматичні аспекти текстотворення [Текст] : дис... д-ра філол. наук: 10.02.15 / Радзієвська Тетяна Вадимівна ; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 1999. – 390 арк. – арк. 360-384.
14. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
15. Серажим К. С. Текстознавство: [підручник] / К. С. Серажим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 527 с.
16. Солганик Г. Я. К определению понятий «текст» и «медiateкст» / Г. Я. Солганик // Вестник Московского университета. Сер. 10. Журналистика. – 2005. – № 2. – С. 7-15.
17. Сучасна українська літературна мова / [за ред. А. П. Грищенка]. – К.: Вища школа, 1997. – 493 с.

18. Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
19. Шебештян Я., Шаповалова Г. Ознаки тексту як універсальна категорія для творів усіх стилів і жанрів / Я. Шебештян, Г. Шаповалова // Мова. Суспільство. Журналістика: Збірник матеріалів і тез XXI міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування і розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика» (Київ, 3 квітня 2015). – К.: Видавець Паливода А. В., 2015. – С. 101-104.
20. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики / І. Б. Штерн. – К.: АртЕк, 1998. – 336 с.
21. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

* * *

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
2. Багмут А. Й. Інтонація як засіб мовної комунікації / А. Й. Багмут, І. В. Борисюк, Г. П. Олійник. – К.: Наукова думка, 1980. – 283 с. – (Альма-матер).
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: [підручник] / Ф. С. Бацевич. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 342 с. – (Альма-матер).
4. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: [підручник] / Ф. С. Бацевич. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 240 с. – (Альма-матер).
5. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови: [навч. посіб.] / С. П. Бевзенко. – К.: Вища школа, 1991. – 231 с.
6. Білецький А. О. Про мову і мовознавство: [навч. посіб. для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / А. О. Білецький. – К.: «Арт Ек», 1997. – 224 с.
7. Бондар О. І. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: [навч. посіб.] / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 368 с. – (Альма-матер).
8. Булаховський Л. А. Нариси з загального мовознавства / Л. А. Булаховський. – К.: Радянська школа, 1955. – 248 с.
9. Винницький В. М. Наголос в сучасній українській мові / В. М. Винницький. – К.: Радянська школа, 1984. – 160 с.

10. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська; [за заг. ред. І. Р. Вихованця]. – К.: Університетське вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
11. Гол Д. Онлайн-журналістика / Д. Гол; [пер. з англійської]. – К.: «К.І.С.», 2005. – 344 с.
12. Горпинич В. О. Морфологія української мови: [підручник] / В. О. Горпинич. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 336 с. – (Альма-матер).
13. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення: [навч. посіб.] / Т. Б. Гриценко. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 536 с.
14. Гумбольдт В. Язык и философия культуры / В. Гумбольдт; [сост., общая ред. и статьи А. В. Гулыги и Г. В. Рамишвили; пер. с нем.]. – М.: Прогресс, 1985. – 450 с.
15. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: [монографія] / [Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк]. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. – 336 с.
16. Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика: [навч. посіб.] / З. Є. Дмитровський. – [вид. 3-тє, допов.]. – Львів: ПАІС, 2009. – 224 с.
17. Дудик П. С. Стилїстика української мови: [навч. посіб.] / П. С. Дудик. – К.: ВЦ «Академія», 2005. – 368 с. – (Альма-матер).
18. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилїстика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко. – К.: Довїра, 1999. – 431 с.
19. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк: Вид-во Донецького університету, 2001. – 662 с.
20. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 1994. – 218 с.
21. Капелюшний А. О. Практична стилїстика української мови: [навч. посіб.] / А. О. Капелюшний. – [вид. 2-ге, переробл.]. – Львів: ПАІС, 2007. – 400 с.
22. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації: [навч. посіб.] / А. О. Капелюшний. – [2-ге вид, випр. і доп.]. – Львів: ПАІС, 2009. – 432 с.
23. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок / А. О. Капелюшний. – Львів: ЛНУ, 2000. – 68 с.
24. Карпенко В. Основи професіональної комунікації / В. Карпенко. – К.: Нора-прінт, 2002. – 348 с.
25. Карпенко Ю. О. Фонетика і фонологія сучасної української мови: [навч. посіб. для студентів філологічних факультетів] / Ю. О. Карпенко. – Одеса: Чорномор'я, 1996. – 144 с.

26. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – [вид. 3-тє, доп. і перероб.]. – К.: Вища школа, 1987. – 351 с.
27. Кузнецова О. Аргументація в публіцистиці / О. Кузнецова. – Львів, 1992. – 129 с.
28. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації: [посібник] / О. Д. Кузнецова. – [вид. 2-е, перероб. й доповн.]. – Львів: ПАІС, 2005. – 200 с.
29. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики: [підручник] / В. В. Лизанчук. – Київ: Знання, 2006. – 628 с.
30. Лось Й. Д. Публіцистика й тенденції розвитку світу: [навч. посіб. у 2 ч.] / Йосип Лось. – Ч. 1. – Львів: ПАІС, 2008. – 376 с.
31. Лурия А. Р. Язык и сознание / А. Р. Лурия; [под ред. Е. Д. Хомской]. – М.: Изд-во Московского университета, 1979. – 320 с.
32. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: [навч. посіб.] / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с. – (Альма-матер).
33. Михайлин І. Л. Основи журналістики: [підручник] / І. Л. Михайлин. – [вид. 3-тє, доп. і поліпш.]. – К.: ЦУЛ, 2002. – 284 с.
34. Москаленко А. З. Теорія журналістики: [підручник] / Анатолій Москаленко. – К.: Експрес-об'ява, 1998. – 336 с.
35. Огієнко І. І. Наука про рідномовні обов'язки: Рідномовний Катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства / проф. д-р Іван Огієнко. – [факс. вид.]. – К.: АТ «Обереги», 1994. – 72 с.
36. Особливості мови і стилю засобів масової інформації / [А. П. Коваль, Г. Я. Солганик, О. Ф. Пінчук, Г. К. Конторчук та ін.]. – К.: Вища школа, 1983. – 152 с.
37. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика / М. І. Пентилюк. – К.: Вежа, 1994. – 240 с.
38. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К.: Наукова думка, 1976. – 286 с.
39. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: [навч. посіб.] / Олександр Пономарів. – [3-тє вид., стереотип.]. – К.: Либідь, 2008. – 240 с.
40. Потебня О. О. Естетика і поетика слова: збірник / Олександр Потебня; [упоряд., вступ. ст., приміт. І. В. Іваньо, А. І. Колодної; пер. з рос.]. – К.: Мистецтво, 1985. – 302 с. – (Пам'ятки естетичної думки).
41. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: [навч. посіб.] / Я. Радевич-Винницький. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2006. – 291 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

42. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації / Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич: Відродження, 1997. – 360 с.
43. Різун В. В. Літературне редагування: [підручник] / В. В. Різун. – К.: Либідь, 1996. – 240 с.
44. Різун В. В. Теорія масової комунікації: [підручник] / В. В. Різун. – К.: Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 260 с.
45. Семенов О. М. Культура наукової української мови: [навч. посіб.] / О. М. Семенов. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 216 с. – (Альма-матер).
46. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: [навч. посіб.] / Олександра Сербенська. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с.
47. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови / Леся Ставицька. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
48. Стилїстика української мови: [підручник] / [Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько]. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
49. Сучасна українська літературна мова / [за ред. М. Я. Плющ]. – К.: Вища школа, 1994. – 414 с.
50. Сучасна українська літературна мова / [за ред. О. Д. Пономарева]. – К.: Либідь, 2001. – 400 с.
51. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наукова думка, 1969. – 436 с.
52. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / [за ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наукова думка, 1973. – 438 с.
53. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / [за ред. акад. І. К. Білодіда]. – К.: Наукова думка, 1969. – 583 с.
54. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. – К., 1972. – 511 с.
55. Сучасна українська літературна мова: Стилїстика / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наукова думка, 1973. – 587 с.
56. Шаповалова Г. В., Шебештян Я. М. Гостримо перо. Основи журналістичнознавчих розвідок / Галина Шаповалова, Ярослава Шебештян. – Ужгород: Карпати, 2012. – 168 с.
57. Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947 – 1953) / Юрій Шевельов. – К.: Темпора, 2012. – 662 с.
58. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: [підручник] / К. Ф. Шульжук. – К.: ВК «Академія», 2004. – 408 с. – (Альма-матер).
59. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Л. В. Щерба. – Ленинград: Наука, 1974. – 428 с.
60. Ясенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: [навч. посіб.] / О. В. Ясенкова. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 304 с. – (САМ!).

Словниково-довідкові видання

1. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович. – К.: ВД «КМ Академія», 1994. – 254 с.
2. Бацевич Ф. С., Богданович Г. Ю. Українсько-російський словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич, Г. Ю. Богданович. – Саки: ПП «Підприємство «Фенікс», 2011. – 284 с.
3. Биби́к С. П. Словник епітетів української мови / [С. П. Биби́к, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт; за ред. Л. О. Пустовіт]. – К.: Довіра, 1998. – 431 с. – (Словники України).
4. Биби́к С. П., Сюта Г. М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / С. П. Биби́к, Г. М. Сюта; [за ред. С. Я. Єрмоленко]. – Х: Фоліо, 2006. – 623 с. – (Бібліотека державної мови).
5. Бутенко Н. П. Словник асоціативних норм української мови / Н. П. Бутенко. – Львів: Вид-во при Львівському державному університеті ВО «Вища школа», 1979. – 120 с.
6. Вартанов Г. І. Короткий довідник газетного працівника / Г. І. Вартанов. – К.: Політвидав України, 1989. – 173 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
8. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
9. Ганич Д. І., Олійник І. С. Російсько-український і українсько-російський словник / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1990. – 560 с.
10. Головащук С. І. Російсько-український словник сталих словосполучень / С. І. Головащук. – К.: Наукова думка, 2001. – 640 с. – (Словники України).
11. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: словник-довідник / С. І. Головащук. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
12. Головащук С. І. Словник наголосів / С. І. Головащук. – К.: Наукова думка, 2003. – 320 с. – (Словники України).
13. Горпинич В. О. Словник географічних назв України / В. О. Горпинич. – К.: Довіра, 2001. – 526 с. – (Словники України).
14. Григораш Д. С. Журналістика в термінах і виразах / Д. С. Григораш. – Львів: Вища школа, 1974. – 296 с.
15. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови / Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – К.: Радянська школа, 1986. – 221 с.
16. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів української мови / О. Демська, І. Кульчицький. – Львів: Фенікс, 1996. – 224 с.
17. Довідник з культури мови / [С. Я. Єрмоленко, С. П. Биби́к, Н. М. Сологуб та ін.; за ред. С. Я. Єрмоленко]. – К.: Вища школа, 2005. – 399 с.

18. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? Словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К.: Наукова думка, 2004. – 202 с. – (Словники України).
19. Калашник В. С., Колоїз Ж. В. Словник фразеологічних антонімів української мови / В. С. Калашник, Ж. В. Колоїз. – К.: Довіра, 2004. – 286 с. – (Словники України).
20. Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування: практичний словник-довідник журналіста / А. О. Капелюшний. – Львів: ПАІС, 2002. – 576 с.
21. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови / Святослав Караванський. – К.: Українсько-канадське СП «Кобза», 1995. – 472 с.
22. Коваль А. П., Коптілов В. В. Крилаті вислови в українській літературній мові: афоризми, літературні цитати, образні вислови / А. П. Коваль, В. В. Коптілов. – [вид. 2-ге, перероб. й доп.]. – К.: Вища школа, 1975. – 336 с.
23. Коломієць М. П., Регушевський Є. С. Короткий словник перифраз / М. П. Коломієць, Є. С. Регушевський; [за ред. М. М. Пилинського]. – К.: Радянська школа, 1985. – 152 с.
24. Культура мови на щодень / [Н. Я. Дзюбишина-Мельник, Н. С. Дужик, С. Я. Єрмоленко та ін.]. – К.: Довіра. 2000. – 169 с. – (Словники України).
25. Культура української мови: довідник / [С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець та ін.; за ред. В. М. Русанівського]. – К.: Либідь, 1990. – 304 с.
26. Куньч З. Риторичний словник / Зоряна Куньч. – К.: Рідна мова, 1997. – 342 с.
27. Ленець К. В., Ставицька Л. О. Короткий російсько-український словник контрастивної лексики / К. В. Ленець, Л. О. Ставицька. – К.: Довіра, 2002. – 284 с. – (Словники України).
28. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
29. Літературознавчий словник-довідник / [Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.]. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с. – (Nota bene).
30. Мала енциклопедія етнодержавознавства / [НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького; редкол.: Ю. І. Римаренко (відп. ред.) та ін.]. – К.: Довіра; Генеза, 1996. – 942 с.
31. Новий тлумачний словник української мови: у 3 т. / [уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко]. – К.: Аконт, 2001.
32. Мащенко І. Г. Енциклопедія електронних мас-медіа: у 2-х томах / І. Г. Мащенко. – Запоріжжя: Дике поле, 2006.
33. Орфографічний словник української мови / [уклад. С. І. Головащук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко]. – [вид. 2-ге, випр. і доп.] – К.: Довіра, 1999. – 989 с. – (Словники України).
34. Орфоепічний словник / [укл. М. І. Погрібний]. – К.: Радянська школа, 1984. – 629 с.

35. Орфоепічний словник української мови: в 2 т. / [уклад.: М. М. Пещак, В. М. Русанівський, Н. М. Сологуб, В. В. Чумак, Г. М. Ярун]. – К.: Довіра, 2001 – 2003. – (Словники України).
36. Погрібний М. І. Словник наголосів української літературної мови / М. І. Погрібний. – К.: Радянська школа, 1964. – 639 с.
37. Політологічний енциклопедичний словник / [упоряд. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемчука, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка]. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.
38. Полюга Л. М. Словник антонімів української мови / Л. М. Полюга; [за ред. Л. С. Паламарчука]. – К.: Довіра, 2004. – 284 с. – (Словники України).
39. Пономарів О. Д. Фонема Г та Ґ. Словник і коментар / Олександр Пономарів. – К.: ВЦ «Просвіта», 1997. – 40 с.
40. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: Словник-довідник / Л. Г. Скрипник, Н. П. Дзятківська. – [2-ге вид., випр. й доповн.]. – К.: Наукова думка, 1996. – 336 с.
41. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / [за заг. ред. Ю. М. Бідзілі]. – Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2007. – 224 с.
42. Словник іншомовних слів / [уклад. Л. О. Пустовіт, О. І. Скопченко, Г. М. Сюта, Т. В. Цимбалюк]. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с. – (Бібліотека державного службовця. Державна мова і діловодство).
43. Словник іншомовних слів / [за ред. акад. АН УРСР О. С. Мельничука]. – [вид. 2-ге, випр. і доп.]. – К.: Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1985. – 968 с.
44. Словник синонімів української мови: в 2 т. / [А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін.]. – К.: Наукова думка, 1999-2000. – (Словники України).
45. Словник скорочень в українській мові / [уклад. Н. Д. Гула та ін.; ред.-упоряд. В. В. Жайворонок, М. М. Феценко; за ред. Л. С. Паламарчука]. – К.: Вища школа, 1988. – 512 с.
46. Словник соціологічних і політологічних термінів / [уклад.: В. І. Астахова, В. І. Даниленко, А. І. Панов та ін.; за заг. ред. В. І. Астахової, В. І. Даниленка, А. І. Панова]. – К.: Вища школа, 1993. – 141 с.
47. Словник труднощів української мови / [Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. М. Пазяк та ін.; за ред. С. Я. Єрмоленко]. – К.: Радянська школа, 1989. – 336 с.
48. Словник української мови: в 11 т. – К.: Наукова думка, 1970-1980.
49. Словник української мови: у 20 т. / [голов. наук. ред. В. М. Русанівський]. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 2010. – 911 с. – (Словники України).
50. Словник-довідник з культури української мови / [Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак]. – [3-тє вид., випр.] – К.: Знання, 2006. – 367 с.
51. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови / Л. Ставицька. – К.: Критика, 2003. – 336 с.

52. Ставицька Л. Український жаргон. Словник / Леся Ставицька. – К.: Критика, 2005. – 496 с.
53. Сучасна українська мова: довідник / Л. Ю. Шевченко, В. В. Різун, Ю. В. Лисенко; [за ред. О. Д. Пономарева]. – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
54. Удовиченко Г. М. Фразеологічний словник української мови: у 2 т. / Г. М. Удовиченко. – К.: Вища школа, 1984.
55. Українська літературна вимова і наголос: словник-довідник. – К.: Наукова думка, 1973. – 724 с.
56. Українська мова: Енциклопедія / [редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін.]. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
57. Український орфографічний словник / [уклад.: М. М. Пещак та ін.]. – [3-є вид., переробл. і доповн.]. – К.: Довіра, 2002. – 1006 с.
58. Український правопис / [Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України; Інститут української мови НАН України]. – [стереотип. вид.] – К.: Наукова думка, 2007. – 288 с.
59. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / [С. П. Бирик, І. Л. Михно, Л. О. Пустовіт, Г. М. Сюта]. – [2-ге вид., доп. і випр.]. – К.: Довіра, 1999. – 507 с. – (Бібліотека державного службовця. Державна мова і діловодство).
60. УСЕ: Універсальний словник-енциклопедія / [гол. ред. ради чл.-кор. НАНУ М. Попович]. – [3-тє вид., перероб., доп.]. – К.: Всеуито, Новий друк, 2003. – 1414 с.
61. Философский словарь / [под ред. И. Т. Фролова]. – [5-е изд.]. – М.: Политиздат, 1986. – 590 с.
62. Фразеологічний словник: у 2 кн. / [уклад. В. М. Білоножченко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін.]. – [2-ге вид.]. – К.: Наукова думка, 1999.
63. Фразеологічний словник української мови: у 2 кн. / [за ред. Л. С. Паламарчука]. – К.: Наукова думка, 1993.
64. Чак Є. Д. Барви нашого слова / Є. Д. Чак. – К.: Радянська школа, 1989. – 176 с.
65. Чак Є. Д. Чи правильно ми говоримо? / Євгенія Чак. – К.: Освіта, 1997. – 240 с.
66. Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник / П. П. Чучка. – Львів: Світ, 2005. – 704 с.
67. Шевченко Л. Ю. Сучасна українська мова: Довідник / Л. Ю. Шевченко, В. В. Різун, Ю. В. Лисенко; [за ред. О. Д. Пономарева]. – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
68. Штепа П. Словник чужослів. Знадібки / Інж. Павло Штепа. – Торонто: видали Іван Гладун і сини, 1977. – 452 с.
69. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.

Науково-методичне видання

Шаповалова Г. В.
Шебештян Я. М.

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ТЕКСТОЗНАВСТВА

Редактор Олеся Ребрик
Художньо-технічна редакція Андрія Ребрика
Виробничий супровід
Крістіана Бірнштейна та Тетяни Матьовки

Підписано до друку 15.09.2016.
Формат 60x84/16. Гарнітура Bookman Old Style.
Папір офсетний. Облік.-вид. арк. 4,72
Замовлення 21-м

Видавництво «Гражда»
Свідоцтво про державну реєстрацію видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія 3т № 22 від 1 вересня 2005 р.
88000, м. Ужгород, вул. Орлина, 1, т./факс (0312) 61-51-81